

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANA BİLİM DALI
SPOR YÖNETİM BİLİMLERİ PROGRAMI

**SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN
SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Vahit ÇİRİŞ

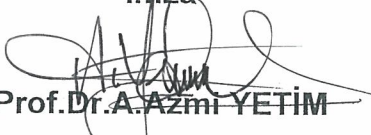
Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU

ANKARA
OCAK 2014

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı
çerçevesinde yürütülmüş olan bu tez çalışma aşağıdaki jüri
tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 17.01.2014

İmza

Prof. Dr. A. Azmi YETİM
Ünvanı Adı Soyadı
Gazi Üniversitesi
Jüri Başkanı

İmza

Yard. Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU
Ünvanı Adı Soyadı
Gazi Üniversitesi

İmza

Yard. Doç. Dr. Ünal TÜRKÇAPAR
Ünvanı Adı Soyadı
Kahramanmaraş Sütçü İmam
Üniversitesi

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
TABLolar	iv
KISALTMALAR.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
1.GİRİŞ.....	1
2.GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. Beden Eğitimi Kavramı	5
2.1.1. Beden Eğitiminin Tanımı.....	5
2.1.2. Beden Eğitiminin Psiko-Motor Gelişimdeki Rolü	7
2.1.3. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişimdeki Rolü.....	8
2.1.4. Beden Eğitiminin Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü.....	10
2.2. Spor Kavramı.....	12
2.2.1. Sporun Tanımı.....	12
2.2.2 Sporun Önemi.....	15
2.2.3. Kişisel Yönden Sporun Önemi.....	16
2.2.4. Toplumsal Yönden Sporun Önemi.....	17
2.2.5. Ekonomik Yönden Sporun Önemi.....	18
2.3. Beden Eğitimi Ve Spor İlişkisi	20
2.3.1. Beden Eğitimi ve Sporun Doğuşu ve Tarihi Gelişimi.....	20
2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi.....	24
2.3.4. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Fark	25
2.3.5. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimdeki Yeri	26
2.4. Okul Sporları.....	29
2.4.1. Okul Sporlarının Önemi	29
2.4.2. Okul Sporlarının Eğitimdeki Yeri.....	31

2.5.Sosyal Beceri.....	33
2.5.1.Sosyal Becerinin Tanımı	33
2.5.2. Sosyal Beceri Kuramları	35
2.6.Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi.....	41
2.6.Sosyal Beceri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	44
3.GEREÇ VE YÖNTEM.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli.....	47
3.2. Evren ve Örneklem	47
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu	49
3.3.2. Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği	49
3.4. Verilerin Analizi	50
4.BULGULAR.....	53
5. TARTIŞMA	69
6.SONUÇ.....	74
7.ÖZET	78
8.SUMMARY	80
9.KAYNAKÇA	82
10.EKLER	90
11.TEŞEKKÜR.....	94
12.ÖZGEÇMİŞ.....	95

TABLolar

TABLO 3.1. VERİ SETİNE AİT NORMAL DAĞILIM TESTİ SONUÇLARI.....	50
TABLO 3.2. VARYANS HOMOJENLİK TESTİ İLE İLGİLİ SONUÇLAR	51
TABLO 3.3. NİTELİK GRUPLARI VE SINIRLARI.....	52
TABLO 4.1. ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ İLE İLGİLİ BULGULAR....	53
TABLO4.2. SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİ OLUŞTURAN OLUMSUZ SOSYAL DAVRANIŞLAR İLE İLGİLİ VERİLEN CEVAPLAR	54
TABLO 4.3. SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNİ OLUŞTURAN OLUMLU SOSYAL DAVRANIŞLAR İLE İLGİLİ VERİLEN CEVAPLAR	57
TABLO 4.4. ÖĞRENCİLERİN CİNSİYET ÖZELLİKLERİNE GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERDİKLERİ CEVAPLAR İLE İLGİLİ MANN WHITNEY U TESTİ SONUÇLARI.....	58
TABLO4.5. ÖĞRENCİLERİN SINIF SEVİYELERİNE GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERDİKLERİ CEVAPLAR İLE İLGİLİ KRUSKAL WALLİS TESTİ SONUÇLARI	59
TABLO 4.6. ÖĞRENCİLERİN SPOR YAPMA DEĞİŞKENİNE GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERDİKLERİ CEVAPLAR İLE İLGİLİ MANN WHITNEY U TESTİ SONUÇLARI.....	61
TABLO 4.7. ÖĞRENCİLERİN OKULLARINDAKİ SPOR TESİSİ DURUMU DEĞİŞKENİNE GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERDİKLERİ CEVAPLAR İLE İLGİLİ MANN WHITNEY U TESTİ SONUÇLARI	62
TABLO 4.8. BABA EĞİTİM DURUMUNA GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERİLEN CEVAPLAR İLE İLGİLİ KRUSKAL WALLİS TESTİ SONUÇLARI	63
TABLO 4.9. ANNE EĞİTİM DURUMUNA GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERİLEN CEVAPLAR İLE İLGİLİ KRUSKAL WALLİS TESTİ SONUÇLARI	65
TABLO4.10. AİLELERİN GELİR DÜZEYLERİNE GÖRE SOSYAL BECERİLERİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE VERİLEN CEVAPLAR İLE İLGİLİ KRUSKAL WALLİS TESTİ SONUÇLARI.....	67

KISALTMALAR

BESYO	Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu
MESSYY	Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği
KBF	Kişisel Bilgi Formu

ÖNSÖZ

İnsanı fiziksel olarak geliştiren spor aynı zamanda zihinsel duygusal ve sosyal yönden de geliştirir. Sporun ana prensipleri insanın fizik ve ruh yapısını geliştiren etmenlerin hemen hemen tamamını içinde barındırmaktadır.

Obezitenin hastalık olarak kabul edildiği günümüzde, çocuk yaşlarda kazanılan spor alışkanlığı daha da önemi arz etmektedir. Günümüzde teknolojinin gelişimi ile paralellik gösteren hareketsiz yaşam spor ihtiyacının önemini bir kez daha gözler önüne sermiştir. İnsan spor uğraşı ile bedensel sağlıklı yaşama kavuşmanın yanı sıra, sporyaparken yeni arkadaşlıklar kurma, gurubadahilolma, başarı ve başarısızlıkları takım arkadaşları ile paylaşmayı öğrenme vb. ile sosyalleşme yönünü de geliştirir. Bu bağlamda yapılan bu çalışma ile sporun 6.7.8.sınıf öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin gelişimine etkisinin cinsiyet, sınıfdüzeyi, gelir durumu gibi değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

1.GİRİŞ

Beden eğitimi, kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitiminin amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. Beden eğitiminde, eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir”¹.

Spor; insana özgü, oyun, hareket, rekabet, performans gibi antropolojik vasıfların eğitim kültür olgu içerisinde değerlendirilmesi faaliyetleridir. Bireyde ruhi özelliklerin ön plana çıkmasında bu olgu görev yapar. Bireysel açıdan yarışma sisteminde düzenlenmiş ve yüksek verim için ölçü olması ve insancıl değerler taşıyan gösteri biçiminde gerçekleşmesi spor olgusunun niteliğini ortaya koyar².

Eğitimin tarihi, insanlığın tarihi kadar eskidir. En eski dönemlerden günümüze değin insan eğitimi söz konusu olmuştur. Çünkü insan, en azından yaşamı için, eğitime en çok gereksinimi olan varlıktır³.

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini geliştirmektedir. Kararlı ve enerjik olmayı, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirme gücünü ferde kazandırmakta, fert ve toplum ilişkilerinin daha ahenkli olmasını sağlamaktadır⁴.

Eğitim, davranış değiştirme s¼recinde bireyi sadece fiziksel ve zihinsel y¼nden değil ayrıca psiko-motor beceriler boyutunda da değiştirir. Bu sayede bireyler yeni sosyal beceriler kazanır ve var olan becerilerini geliştirirler.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, ortaokullardaki spor faaliyetleri ile ¼đrencilerin sosyal beceri d¼zeyleri arasındaki ilişki incelemek, sporun sosyal becerilerin gelişimine etkisi ¼lçmeyi amaçlamıştır. Ayrıca okullardaki sportif faaliyetler, (6.7.8.sınıf) ¼đrencilerinin sportif faaliyetlere katılım d¼zeyleri ve velilerin spora bakış açılarını inceleyerek, sporun ¼đrencilerin sosyal beceri d¼zeylerindeki etkileri araştırmak ve ortaya çıkarmak, bu doğrultuda bilgilendirici ve y¼nlendirici olunmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın bu temel amacı doğrultusunda aşağıdaki problemlere cevap aranmıştır;

1. ¼đrencilerin cinsiyet ¼zelliklerine g¼re sosyal becerileri d¼zeylerinde anlamlı farklılık var mıdır?
2. ¼đrencilerin sınıf seviyeleri ile sosyalbeceri d¼zeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. ¼đrencilerin spor yapma değişkenine g¼re sosyal becerileri d¼zeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
4. ¼đrencilerin okullarındaki spor tesisi durumu değişkenine g¼re sosyal becerileri d¼zeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Baba eğitim durumuna değişkenine g¼re sosyal becerileri d¼zeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Anne eğitim durumu deđiřkenineg¼re sosyal becerileri d¼zeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

7. Ailelerin gelir düzeylerine göre sosyal becerileri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararası dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü artırmanın yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir⁵. Bu bağlamda spor insanın hareketli yaşamının en önemli unsurudur.

Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatrisiler spor alanlarına bir tür hastane olarak bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yani bireylerin deşarj olmasına yol açan spor alanları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir⁶. İnsan spor yoluyla daha çok sosyalleşmekte ve var olan sosyal becerilerini geliştirmektedir.

Alan yazın incelendiğinde, sporun sosyal becerinin gelişimine etkilerini araştırmış çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalar lise ve üniversite öğrencileri üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu

Çalışma ise ortaokul düzeyinde yapılmış olmasından dolayı diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

12-14 yaş aralığı alışkanlıkların kazanımının kolay olduğu sosyal becerilerin çabuk öğrenildiği ve geliştiği bir dönemdir. Yapılan bu çalışmada, çalışılan gurubun 12-14 yaş aralığında ki ortaokul ğrencilerinin olmasından dolayı çalışmayı daha da önemli kılmaktadır. Yapılacak çalışmalara faydalı olacağı dşnlmektedir.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi Kavramı

2.1.1. Beden Eğitiminin Tanımı

Beden eğitimi, kişinin fiziksel hareketlere katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitiminin amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. Beden eğitiminde, eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareket yoluyla insanın eğitilmesidir³ diye tanımlanmıştır.

Yapısal hareketlerin eğitim bütünlüğü içinde belirli hedefler doğrultusunda bilinçli, kontrollü ve düzenli bir şekilde organizasyonuna “Beden Eğitimi” denir⁷.

Tuncay (1991); beden eğitimi bireyin tüm organ ve sistemlerinin gelişip güçlenmesi ve yaşamda kullanılmasına yönelik temel bilgi, tavır ve alışkanlıklar edinmesini sağlayan önemli bir süreç ve işlevdir. Bu etkin yeri dolayısıyla da genel eğitimin tamamlayıcısı ve onun ayrılmaz bir parçasıdır diye tanımlamıştır⁸.

Yamaner (2001) ise beden eğitimi şu şekilde tanımlamaktadır; insanın sosyalleşebilmesi ve kişiliğini oluşturup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında önemli rol oynar. Bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara

dayalı, oyuna, jimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir⁹ diye tanımlamıştır.

Selçuk'a göre (2006); Beden eğitiminin birey üzerinde karakter yapıcı etkisi de bulunmaktadır. Bu etki şahsın yeteneklerine, irade ve kararlılığına bağlıdır. Şahsın kendine güveni geliştirilir. Sorumluluk duygusu artarsa, özellik duyguları da gelişir. Beden eğitimi çalışmalarında, çocuklar olsun, yeni başlayanlar olsun, yeteneklerine göre güç ve kuvvetlerini doğru kullanmalarını öğrenir ve ilerlemeleri oranında tatmin edilirler¹⁰ şeklinde tanımlamıştır.

Beden eğitimi, vücudun dengeli gelişimi için yapılan alıştırmaların tümü ve dolaylı olarak iyi birtakım alışkanlıklar kazandırma; sporda ve toplu çalışmalarda kendine güvenle birlikte başarıma ruhu ve centilmenlik duygularını geliştirme işidir¹¹.

Beden eğitimi sadece ilköğretim ve liselerde girilen bir dersin adı değildir. Beden eğitimi, fertlerin hareket tecrübeleriyle meydana çıkarttığı bir değişim süreci ve aynı zamanda fiziki aktiviteler yoluyla insanın bütün eğitimi ile ilgili bir faaliyet ya da eğitim şeklidir. Bir başka bakış açısına göre beden eğitimi, Milli Eğitim'in temel ilkelerine uygun olarak kişinin beden ruh ve kişilik gelişimini sağlamaktır. Beden eğitimi bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, jimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir¹² diye tanımlamaktadır¹¹.

Yukarıdaki tanımlamalarda da görüldüğü gibi beden eğitimi spor ve hareket yoluyla bireyi yaşam boyunca geliştiren, değiştiren ve sosyalleştiren sürekli devam eden bir olgudur.

Bu olgu çerçevesinde beden eğitiminin bireyin gelişimi üzerindeki bazı etkileri şu şekilde sınıflandırılabilir.

2.1.2. Beden Eğitiminin Psiko-Motor Gelişimdeki Rolü

Psikomotor gelişim, yaşam boyu devam eden 'motor' becerilerde ortaya çıkan davranışların kontrol altına alınması sürecidir. Söz konusu olan davranışlar; duyu organları, zihin ve kasların birlikte çalışması ile ortaya çıkar. Bir anlamda bu davranışların kontrol altına alınmasını sağlayan süreç, 'psikomotorgelişim'i ifade eder. Psikomotor gelişim, fiziksel büyüme ve merkezi sinir sisteminin gelişimine paralel olarak organizmanın isteme bağlı hareketlilik kazanması olarak tanımlanır. Motor gelişim farklı değişikliklere uğrasa da bireyin tüm yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir. Motor gelişim, düzenli bir sıra izler¹³.

- Kalp-Dolaşım Sisteminin Dayanıklılığı: Kassal dayanıklılığın bir ögesidir ve kalbin akciğer dolaşım sisteminin uzun süre devam eden orta ve yüksek şiddetteki etkinlikleri verimli bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
- Kas Kuvveti: Fiziksel olarak kuvvet; kütlenin ve hızın ürünüdür. Biyolojik açıdan ise kuvvet, kas hareketleri ile dirençlere karşı koyma ve onları aşabilme yeteneğidir
- Kas Dayanıklılığı: Dayanıklılık verili bir egzersiz şiddetinde kassal yorgunluk olmaksızın etkinliğe devam edebilme yeteneğidir.
- Esneklik: Vücudun değişik eklemlerinin tüm hareket alanında eklemler çerçevesinde hareket etme yeteneğidir¹⁴.

- Vücut Kompozisyonu: Vücuttaki yağ kütlesi ve yağsız vücut kütlesi, vücut kompozisyonunu oluşturur.
- Koordinasyon: Karmaşık bir motor yetenek olup, bu yetenek sadece yeni teknik ve taktiklerin kazandırılmasında değil; alışılmamış durumlarda teknik ve taktik uygulamalarda belirleyici rol oynar.
- Denge: Statik ve dinamik hareket sırasında, vücudun istenen pozisyonu sağlayabilme yeteneğidir.
- Sürat: aynı hareketi başarılı ve hızlı bir şekilde yapabilme yeteneğidir.
- Çeviklik: Bir noktadan diğer bir noktaya hareket ederken vücudun yönünü mümkün olduğunca kısa bir sürede tamamlayabilme yeteneğidir.
- Güç: Kısa zamanda maksimum efor yeteneğidir¹² diye sıralamaktadır.

2.1.3. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişimdeki Rolü

Sinir sistemimizle bedenimiz arasında inanılmaz derecede karmaşık ve bir o kadar da basit bir ilişki vardır. Hareket ettiğimizde bedenimiz beynimize her saniye de binlerce uyarım gönderir. Beyin bu uyarımları toplar, organize eder. Belirli bir bütünlük içerisinde sınıflar ve sonra karar verir. Antrenman sinir sistemimizin ve bedenimizin üzerine alabileceği bilgiyi uygun bir biçimde depolamamızı sağlar¹⁵ şeklinde tanımlamaktadır.

Beden Eğitimi ve spor etkinliklerinin öğrenilmesi bireylerde zihinsel gelişime de yardımcı olur. Zihinsel gelişim, bilgi kavrama ve saklama ile ilgilidir. Böylelikle bireylerin yorum yapabilme, değerlendirme, karar verme ve yetenekleri gelişir. Eğitilmiş kişi düşünen kişidir. Bilim

düşünceye, yalnız zihinsel bir olay değil bütün bedeni kapsayan bir olay olarak bakmaktadır.

Fiziksel etkinliklerin, zihinsel gelişime katkıda bulunması şu şekilde sıralanabilir.

- Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir.

- Düşünmek, yalnızca fiziksel becerilerin öğrenilmesi ile ilgili değildir. Bilgi aynı zamanda bu becerilerin öğrenilmesinde gerekli bilgileri kapsar. Bu bilgiler ise, kuralların tekniklerin, yöntemlerin ve kullanılan terimlerin öğrenilmesiyle ilgilidir. Bütün bunlar hareketin iyi yapılabilmesi ve hareketin önemini iyi anlaşılabilmesi için gereklidir.

- Fiziksel etkinlikler aracılığıyla bireyler sağlık, güzel vücut hareketleri ve alıştırma ilkelerinin yaşamlarındaki önemini kavrarlar. Ayrıca spor yoluyla kendilerinin zayıf ve güçlü yönlerini daha iyi tanıma olanağı bulurlar. Beceriler otomatik değildir, öğrenilir. Bu nedenle bireyin öğrenmesini sağlayan algılama, düşünme, mantık yürütme gibi zihinsel eylemlere gereksinim vardır¹⁶.

- Birey; spor etkinlikleri aracılığıyla, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik, hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi sağlık alışkanlıkları vb. konularda bilgi edinir ve böylelikle birey daha sağlıklı ve amaçlı bir yaşam sürdürecektir¹².

Çakıroğlu'na göre; eğitimin yelpazesi tüm alanlarda paylaşıldığı gibi, beden eğitimi de bilginin birikimi ve farkındalık ile anlaşılmasını sağlar. Bilginin edinilmesi, anlaşılması ve farkındalık kazanılması zihinsel gücün malzemesini oluşturur. Beden eğitimi aracılığıyla birey, sağlık ilkeleri ve hareketin yaşamdaki önemini kavrar. İnsan hareketinin doğası, büyüme ve gelişmedeki önemi, temizlik,

hastalıklardan korunma, dengeli ve yeterli beslenme, iyi alışkanlıklar vb. konularda bilgi edinir. Bu gerçeklere ilişkin bilgilerin birikimi ile etkinlikler yeni bir anlam kazanacak bu da her bireyin daha sağlıklı yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır¹⁶.

2.1.4. Beden Eğitiminin Duygusal ve Sosyal Gelişimdeki Rolü

Duygusal ve toplumsal gelişim karşılıklı etkileşim içerisindedir. Duygusal gelişimin kazanılmasından sonra, birey ancak topluma katkıda bulunabilir. Bu nedenle bireyin önce fert olarak kendine uyum sağlaması, başka bir deyişle kendini kabul etmesi, daha sonra gruba uyum sağlaması söz konusudur. Her spor etkinliği toplumsal bir deneyimdir ve duyguları içerir. Bu tür etkinliklere katılan birey, hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme fırsatı yakalar. Saldırganlık, öfke, kıskançlık vb. duygularına boşalım sağlar, bunların kontrol edilmesini öğrenir¹⁷ diye tanımlamaktadır.

Çakmakçı yaptığı çalışma da sporun sosyal gelişimdeki rolünü şöyle açıklamıştır; Sportif faaliyetler ferdi görülse de, özünde sosyal bir olgudur. Spor sayesinde ortaya çıkan yarışma, müsabaka, rekabet gibi durumlar, sosyal olgunun vazgeçilmez unsurlarıdır. Spor etkinliklerine katılma, bireyin benlik gelişimine de katkıda bulunur. “Benlik bireyin ne olduğunu, ne olmak istediği ve çevresini nasıl algıladığı konularındaki bilinçliği” olarak açıklanabilir. Birey bu bilince kendini başkaları ile mukayese ederek ulaşır. Yeter ve yetersizliklerini fark eder. Ayrıca bireylere etkin olma, sorumluluk yükleme ve sonuçlara katlanma fırsatları sağlar. Bireyler kişilik sorumlulukları bilincine varır ve onları kabul ederler. Tavır, beğeni ve değerlerini davranış yoluyla ifade etme olanağı bulurlar¹⁴.

Spor faaliyetleri aracılığıyla bireyler sosyal bir çevre kazanırlar ve kendilerini gerçekleştirme fırsatı yakalarlar¹⁸. Sporun sosyal gelişime etkilerini özetlersek:

- Kişilik gelişimi üzerinde yapıcı etkisi vardır.
- Sportif etkinlikler esnasında bireyler birlikte çalışmayı öğrenirler.
- Arkadaşlık duygularının gelişmesine yardımcı olur.
- Birlikte çalışma becerisi kazandırır.
- Sosyal sorumluluklar kazandırır.
- Liderlik özellikleri kazandırır.
- İyi bir yarışmacı, başkalarıyla işbirliği yapabilme ve iyi bir izleyici olabilme yetenekleri kazandırır.
- Saldırgan davranışları faydalı işlere yöneltebilir.
- Kendine ve başkalarına saygı, sevgi ve güven ile başkalarını kabul etme duyguları gelişir¹.

2.2.Spor Kavramı

2.2.1. Sporun Tanımı

İnsanın varoluşundan bugüne kadar onunla birlikte olan sporun kabul edilmiş evrensel bir tanımı yoktur. Ancak, spor olarak kabul edilen aktivitelerde ortak olan belli unsurlar vardır. Spor, belirli kurallar içerir, rekabet ortamı sağlar, haz verir, her yönüyle bir bütündür. Bireysel ya da toplu olarak genellikle yarışma, eğlence ve güç harcama amaçlı olarak yapılan, belli prensip ve kurallara dayanan, düzenli çalışma ve efor gerektiren beden hareketleridir¹⁹ diye tanımlamıştır.

Sözcük kökeni (etimolojik) olarak spor kelimesi, disport (“dis” ve “portare”) kelimesinden türemiştir; işten uzak durmak anlamına gelir. İngilizce’ de önceleri “Disport” ya da “Desport” biçiminde yer almış, zamanla ilk hecelerinin aşınması sonucunda tek heceli “Sport” sözcüğüne dönüşmüştür. Ortaçağ’da Fransızca’da aynı sözcükten eğlenmek ve zevklenmek, top oyunları ve şahinle yapılan avlar anlamında “Se Desporter”, “Se Deporter” biçiminde yararlanılmıştır^{20,21}.

Latince Disportareve Desportbiçiminde "dağıtmak, birbirinden ayırmak" anlamına gelen sözcüklerden 17. yüzyıldan sonra günümüze gelinceye kadar ilk hecesi aşınarak Sportbiçimine dönüştüğü araştırmacılar tarafından öne sürülmektedir. Spor evrensel kültürün bir parçası, dünyada dili, ırkı ve dini farklı insanları birleştiren önemli bir vasıta. Dünya barışına katkı sağlayan bir etkinliktir. Çağımız sporunu; fiziksel faydalarının yanı sıra insanların ruhsal sağlığını da olumlu yönde etkilemek, sosyal ve moral kazançlar sağlamak amacı ile yapılan hareketler topluluğu olarak da tanımlayabiliriz. Görüldüğü gibi sporun belirli sözcükle kalıplaşmış klâsik bir tanımı yoktur²².

Spor çok yönlü bir kavram olduğundan, sporun tanımı konusunda değişik yazarlar, farklı tanım ve görüşler ortaya koymuşlardır. Bunun sebebi ise, sporun kapsamı, branşları, hedefleri, içerikleri ve yapılaş biçimlerinin farklı biçimde algılanıp değerlendirilmesindedir²³ diye belirtmektedir.

Koludar'ın tanımına göre ise, "kişinin belli düzenlemeler içinde fiziksel aktivitesini ve motorik becerilerini zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini belirli kurallar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraş"tır¹⁹ şeklinde tanımlamıştır.

Spor, yapan (sporcu) açısından kazanmaya dönük teknik ve fiziki bir çaba; izleyen açısından yarışmaya dayalı estetik bir süreç; toplum genelince oluşturulan bütün içinde de, yerine göre o toplumun çelişki ve özelliklerini olduğu gibi yansıtan bir ayna, yerine göre onu yönlendirebilen etkili bir araç, son tahlilde, önemli bir toplumsal kurum olarak karşımıza çıkmaktadır²⁴ diye tanımlamıştır..

Orkunoğlu sporu şu şekilde tanımlamıştır:Spor, bireyin organik, psikolojik sağlığını geliştiren, sosyal davranışlarını düzenleyen, zihinsel ve motorik belirli bir düzeye getiren biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur²⁵.

Erkal'a göre spor, "Ferdin tabii çevresini beşeri çevre haline çevirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı ve araçsız, ferdi veya toplu olarak, boşzaman faaliyeti kapsamında veya tam zamanını alacak şekilde meslekleştirerek, yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve kültürel bir olgudur"¹⁷.

Spor, ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın temel unsuru olan insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, kişiliğin oluşumunu, karakter özelliklerinin gelişimini sağlamak, bilgi, beceri ve yetenek kazandırarak çevreye uyumu kolaylaştırmak, kişiler, toplumlar ve uluslararasıda dayanışma, kaynaşma, barışı sağlamak, kişinin mücadele gücünü arttırmak yanında belirli kurallara göre, rekabet ölçüleri içerisinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve yarışmada üstün gelme amacıyla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Bu özelliklerinden dolayı çağımızda spor çok yönlü, çok faydalı, çok amaçlı ve çok çeşitli boyutlar kazanmış ve evrenselleşmiştir⁵.

Ayrıca kişiler spor yoluyla bir takıma veya bir gruba dâhil olarak yalnızlık duygusundan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı veya başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Yalnızken coşkunluk göstermezken, grup halindeyken gösterilir. Bunun için psikiyatrisiler spor alanlarına bir tür hastane olarak bakmaktadırlar. Bastırılmış duyguların dışarıya atılmasına, yani bireylerin deşarj olmasına yol açan spor alanları, psikiyatristlerce tedavi yerleri olarak görülmektedir⁶.

Spor tanımlarının bazıları, spor alanını aşırı şekilde dar hale getirmekte, sporu sadece elit düzeyde antrenman almış sporcularla sınırlamakta ve özellikle hafta sonlarında, rekreasyonel düzeyde spor katılımlarını dikkate almamaktadır. Sportlara rekreasyonel düzeyde katılanlar, profesyonel ve olimpik düzeyde katılanlardan daha fazladır. Spor hangi düzeyde tanımlanırsa tanımlansın, hangi düzeyde yapılsa yapılsın, katılanların duygu, düşünce ve davranışları (psikolojik durumlarını) üzerinde etkili olmaktadır²⁶.

Sportif öğelerin tümünde dinlenmek, eğlenmek olduğu kadar aynı zamanda sosyal bir kaynaşma da vardır. Toplumda kaynaşma ve özdeşleşme konusunda spora önemli görevler düşer. Sporun sağladığı bedensel ve ruhsal anlamdaki doyum olanakları, serbest zamanları ve yaşam düzeyleri düzenli olarak artan sanayileşmiş ülkelerin özlemini duyduğu yeni bir yaşam şeklinin ayrılmaz parçasıdır. Çocuk ve gençler açısından spor, fiziksel gelişimin yanı sıra sosyal açıdan da önemlidir. Çocuk spor yoluyla çevresini tanır, iletişim kurar, kendine olan özgüveni artar, toplum içindeki sahip olduğu yerini sağlamlaştırır. Psikolojik açıdan ise, kendini kontrol etmeyi, bir konuda konsantreolabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi, başarıya güdülenme vb. gibi pek çok olumlu gelişim gösterir. Ayrıca, spor sosyal insanların yetiştirilmesinde eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Spor yoluyla sosyalleşmek, insanlar arasında menfaatsiz bir yakınlığın doğması ile insancıl kaynaşmayı gerçekleştirebilir^{27,28,29}.

Sporun genel olarak amacı özetlenecek olursa; tüm fertlerin spor yapmasını sağlayarak, sağlıklı, mutlu, çalışkan, moral değerleri yüksek, dinamik ve çağdaşbir toplum yaratmak ve topluma karşı görev ve sorumluluklarını bilen, ahlaklı, erdemli ve fazilet örneği nesiller yetiştirmek ve toplumun tüm fertlerini dinamik, zinde, yüksek moralli ve mutlu tutmaktır²³.

2.2.2 Sporun Önemi

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmamanın yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır. Sosyalleşmenin ve ferdin gelişmesinin ömür boyu sürdüğünü düşünürsek, konunun önemi daha iyi fark edilebilir³⁰.

Bunun yanında toplumların beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katılmaları ve sonucunda da elde edecekleri başarılar yoluyla kendi ülkelerinin tanıtımını ve propagandalarını yapmaları açısından da önem taşır¹⁵.

Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programı (1988)'nda, Büyük devlet adamı Atatürk, " Müspet bilimlerin temellerine dayanan güzel sanatları seven, fikir terbiyesinde olduğu kadar beden terbiyesinde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan erdemli, kudretli bir nesil yetiştirmek, ana siyasetimizin açık dileğidir." sözüyle de, beden eğitimi ve sporun fert ve toplum için önemini, tartışılmaz bir şekilde belirlemiştir³⁰.

Ayrıca söz konusu etkinliklere katılan çocuk ve gençlerin derslerde daha başarılı oldukları saptanmıştır³¹. Yapılan çalışmalar spor yapan bireylerin daha başarılı olduklarını göstermektedir. Bu başarının oluşmasında sporun birey ve toplum üzerindeki etkilerini ve önemini şu şekilde tanımlayabiliriz.

2.2.3.Kişisel Yönden Sporun Önemi

Spor; insana özgü, oyun, hareket, rekabet, performans gibi antropolojik vasıfların eğitim kültür olgu içerisinde değerlendirilmesi faaliyetleridir. Bireyde ruhi özelliklerin ön plana çıkmasında bu olgu görev yapar. Bireysel açıdan yarışma sisteminde düzenlenmiş ve yüksek verim için ölçü olması ve insancıl değerler taşıyan gösteri biçiminde gerçekleşmesi spor olgusunun niteliğini ortaya koyar².

Günlük işlerini ve yaşayışlarını en verimli şekilde yürütebilecek kuvvet, çeviklik, elastikiyet, çabukluk ve dayanıklılık

sağlar.İyi bir moral ölçüleri içerisinde gelişmiş kemik, kas yapısı ve iyi duruş alışkanlığı kazandırır.Hastalıklara karşı dayanıklılık sağlar.

Oyun, folklor, halk dansları, mahalli ve milli oyunlar, ritmik faaliyetlerle ilgili beceri ve yetenekler kazandırır.Bedensel etkinlikler aracılığıyla geçerli sağlıklı, yaşam davranış nitelikleri kazandırır.Kültürel zevk, duyarlılık sağlar.Serbest zamanları değerlendirme davranış ve becerileri kazandırır¹².

2.2.4. Toplumsal Yönden Sporun Önemi

Spor bireyi fiziksel yönden geliştirir ve değiştirir. Bu değişim aynı zamanda bireyin toplumdaki statüsü üzerinde de olumlu etki yaratmaktadır. Sporunbireye kazandırdığı toplumsal faydalar şu şekilde açıklanabilir.

- Liderlik, hoşgörü, arkadaşlık, iyiyi, doğruyu ve güzeli takdir etme gibi nitelikler kazandırır.
- Kendini kontrol etmeyi, başkalarına ve kurallara saygıyı öğretir.
- Olumlu ve sağlıklı yaşama alışkanlıkları kazandırır.
- Ölçülü ve planlı bir şekilde çalışmayı ve dinlenmeyi öğretir.
- Yeni bir gün ve faaliyete istekli ve kuvvetli başlamayı sağlar.
- Toplumsal sorumluluğu geliştirir.
- Birlikte olma, birlikte iş yapma ve bireyin toplumda kendisinin belirlemesine olanak sağlar¹².

2.2.5. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

Sporun her türlüünün ekonomi üzerinde bir etkisi vardır. Bu etki spor alanlarının ekonomik katkısının yanında, başka şu tür katkılarla kendini gösterir.

- Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir.

- Ferdin günlük işlerini ve yaşayışını en verimli şekilde yürütebilmesini sağlar.

- Yapıcı ve üretici yetenekleri geliştirir.

- İş, görev ve meslek sorumluluğu kazandırır.

- Ekonomik düzenin getirdiği düşünce, davranış, bilgi ve becerilerin bireylere aktarılmasını sağlar.

- Bilgi alanında ihtisaslaşmayı ve yaratıcılık gücünü geliştirir.

- İş gücünü artırır¹².

2.2.6. Çocuk ve Gençler İçin Spor Eğitiminin Önemi

Sporun doğası gereği hareket etme, kendin geliştirme, yarışma duygusu olması çocuklar ve gençlerin fiziksel ve sosyal gelişimlerinde birçok etkiye sebep olmaktadır. Bu olumlu etkiler şu şekilde açıklanabilir.

- Fiziksel beceriler bireyin beyni ile kasları arasında koordinasyon kurmayı düşünebilmeyi gerektirir. Beceri öğrenmek, otomatik olmayıp zihnin uyanık ve hazır olmasını, ayrıca çabayı gerektirir.

- Spor etkili ve çekici bir eğitim unsurudur.

- Bireyi topluma hazırlar.

•Bireyin mevcut yapısını geliştirici ve eğitici rol oynamasının yanında fikir ve ruh eğitiminde önemli rolü vardır.

•Genç nesillerin yaratıcı, yapıcı ve üretici olmasında sosyal kaynaşma ve kültürel kalkınmaya etkisi vardır.

•Kişiyi toplumun en önemli ve onurlu bir üyesi yapar.

•İyi alışkanlıklar edinmede önemli bir rolü vardır

•Bedensel ve ruhsal bir eğitim aracıdır.

•İnsanın niteliklerini geliştirip üretim ve uygarlık yarışında daha başarılı hale gelmeyi sağlar.

•Kişilere hem statü kazandırır, hem de gelir düzeylerini artırır.

•Yetenek esaslarına göre fırsat eşitliği sağlar.

•Başarıyı arttıran en önemli husustur.

•Toplumların eğitim ve kültür düzeyini artırır.

•Bir rekabet, mücadele, işbirliği ve uyum sağlar.

•Sosyal hayatın ve sosyal çevrenin en önemli ögesidir.

•Sağlıklı olmanın en önemli koşulu spora erken yaşlarda başlamaktır.

•Spor yapanların hareket sistemleri daha sağlam ve esnek olmaktadır.

•Spor yapanların kendine güvenleri daha fazladır.

•Spor kötü alışkanlıklardan daha kolay kurtulmaya yardımcı olur.

•Spor bir tedavi yöntemidir¹².

2.3.Beden Eğitimi Ve Spor İlişkisi

2.3.1. Beden Eğitimi ve Sporun Doğuşu ve Tarihi Gelişimi

Platon, Eski Yunan'da ilk akademiyi kurduğunda okul girişine sadece akademinin adını yazmakla kalmamış, aynı zamanda insanın beyinsel, fiziksel ve kültürel gelişimiyle de doğrudan ilintili, bir de not düşmüştür. İlk defa açılacak olan akademinin kapısına yazılacak o kadar özlü söz varken Platon neden bu akademiye "Filozofi, matematik ve cimnazyum yani beden eğitimi bilmeyen giremez." Yazmıştır³².

Eski çağlarda insanların yetiştirilmesinde temel unsurlardan biri belki de en önemlisi beden eğitimi ve sportif faaliyetlerdi. Beden ve kas gücünün çok önemli olduğu yüzyıllarda doğal olarak bu faaliyetlere büyük önem verilmekteydi. İnsanların hayatını devam ettirebilmesi ve var olabilmemesinin gücü ile orantılı olduğu bu dönemlerde beden eğitiminin de önemi büyüktü.

Beden eğitimi ve sporun doğuşuna kesin bir tarih koymak mümkün değildir. En güçlü olmak kavramı, çağlar boyunca insanları karşı karşıya getirmiş ve bu mücadele çeşitli biçimlerde ortaya konmuştur. Spor dallarına ilkel de olsa tarihin ilk zamanlarında rastlamak mümkündür³³.

İnsanlığın hiçbir dönemi beden eğitimi ve sporsuz kalmamıştır. En ilkel kavimler dahi vücutlarını çalıştırmışlar ve beden kültürünü zorunlu olarak benimsemişlerdir. Bir av hayvanına yetişebilmek ya da kendinden daha güçlü bir hayvandan kaçabilmek için çabuk, çevik ve dayanıklı olmak gerekir. Bu mücadeleler de zaman zaman uzun süren bir dayanıklılık ya da kısa sürede var gücün harcanmasıyla olabilir. Arazi yapısının engebeli oluşu yüksek kayalara, ağaçlara tırmanma, asılma,

atlama ve sıçrama gibi beden ile ilgili türlü hareketler gerektirebilir. İnsanoğlu bütün bu zorluklarla günlük yaşantısı içinde sık sık karşılaşmış, bu nedenle yaşam kaygısından doğan bu doğal hareketlere antrenman düşüncesiyle yeni hareketler eklenmiştir³⁴.

Görülüyor ki insanlar yiyecek, giyecek bulmak için avlanmışlar, koşmuşlar, tırmanmışlar ve doğayla mücadele etmişlerdir. Bunun için de bedenlerini geliştirmiş ve eğitmişlerdir. Ancak beden eğitimi ve spor aktiviteleriyle yalnızca fiziksel gelişim değil, zihinsel ve sosyal gelişim de sağlanmaktadır. Bu etkileriyle beden eğitimi ve sporun bu özelliği başka hiçbir alanda bulunmamaktadır. Ancak beden eğitimi ve spor, gelişim süresi içinde zaman zaman savaşa hazırlık amacıyla da yapılmıştır³⁵.

Beden kültürü ile ilgili çalışmaların tarih çağlarına rastlayan ilk izlerini hemen hemen tüm uygarlıkların beşiği sayılabilecek olan Asya'nın orta ve ön Asya adı verilen bölümlerinde bulmak mümkündür. Ancak bu uygarlıklarda beden eğitimi ile ilgili çalışmaların amacı günümüzdeki amaçtan farklılık gösterir. Zira o çağlarda uygarlık olarak var olmak ve egemenlik kurmanın yolunun özellikle fiziki olarak güçlü ve cesur olmaya bağlı olması düşüncesinden hareketle tüm çalışmalar bu amaca uygun olarak yapılmakta idi. Eski çağlarda beden kültürü ve spor alıştırmaları, hayatta kalma ve yaşamını devam ettirebilme, çevre ve arazi yapısına uyma, sağlıklı kalma isteği, eğlenmek ve hoş zaman geçirebilme isteği dinsel törenler, zafer ve düğünlerde eğlence ve rekabeti sağlama gibi faaliyetler ile izah edilebilir.

Günümüzde beden eğitimi çalışmalarının büyük bir bölümü spora dönük amaçlara hizmet etmektedir. Bugünkü anlamıyla spor ancak 19. yy. başlarında başlamış ve modern olimpiyatların düzenlenmesiyle spora olan istek artmıştır³⁴.

Günümüzdeki modern beden eğitimi ve spor anlayışı ise, zihinsel ve sosyal gelişim özelliklerini kazandırmaya ve insanların yaşam kalitelerini arttırmaya yöneliktir. Bu bağlamda günümüzde beden eğitimi ve spor aktiviteleri; sağlık, boş zamanlar değerlendirme, performans, kendine güven, kişiler arası ilişkiler ve aktif yaşam tarzı alışkanlıklarının kazandırılması amaçlı yapılmaktadır. Beden eğitimi ve sporun ayrıca toplumsal bir yönü de vardır ki eğitimciler, bir ülkede düzenli spor yapan nüfusun çoğalmasını o ülkenin uygar olma durumunun bir göstergesi olarak kabul etmektedir³⁵.

Dünyada ilk olarak beden eğitimi derslerini müfredatına alan ülke Danimarka oldu. Bugün dünyadaki hemen her ülkede beden eğitimi dersi eğitim planlarında yer almaktadır³⁶.

2.3.2. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimi'nin temel amaçları doğrultusunda; Öğrencilerin gelişen özellikleri de göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, faal ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirmek genel amaçtır.

Genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve sporun temel amacı, çocukların fiziksel etkinlikler yani hareketler yolu ile eğitimini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmaktır. Aynı zamanda çocukların fiziksel, zihinsel sosyal ve duygusal gelişimlerinin en üst düzeye çıkarılmasına katkıda bulunmaktır. Beden eğitimi dersinin bu işlevleri yerine getirebilmesi için üç temel öğenin; öğrenci, öğretmen ve programın olması gerekmektedir. Bu üç öğe, Beden Eğitimi dersini yönlendiren, biçimlendiren en önemli

olgulardır. Beden Eğitimi dersinin daha etkin ve yaygın duruma getirilebilmesi ve çocukların bir bütün olarak gelişmesi, bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlı görünmektedir¹.

Türk eğitim sistemi incelendiğinde; Atatürk ilkeleri ve Devrimleri, Anayasa, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Türk Milli Eğitimin temel amaçları doğrultusunda; genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda kişiliğin eğitimi olarak görülmektedir. Başka deyişle, öğrencinin de gelişim düzeyleri göz önünde tutularak, onların kişisel ve toplumsal yönden sağlıklı, mutlu, iyi, ahlaklı, yapıcı, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş bireyler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araç olacaktır³⁷.

İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradesini güçlü kılmak, beden eğitimi ve sporun temel amaçları arasında yer aldığı gibi, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmanın da temel unsurları arasında yer alırlar.

Bunların yanı sıra, beden eğitimi ve sporun temel amaçlarını aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

- Amatörlük anlam ve kapsamı içinde beden eğitimi ve sporun gelişmesini, yaygınlaştırılmasını gerçekleştirmek.
- Herkes için beden eğitimi ve spor ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesini, uygulanmasını sağlamak.
- İşçi, memur ve diğer çalışan kesimlerin, bir yandan emek verimliliğini arttırmak diğer yandan da beden ve ruh sağlığını korumalarını sağlamak.

- Öğrencilerin, emeklilerin ve öteki çalışanların boş zamanlarının değerlendirilmesi ve eğitimiyle “sorun insan” olmalarını önlemek.
- Suçlu, özürlü gibi öteki sorunlu insanların da, sosyal hayata uyumlarını sağlamak²⁹.

2.3.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Günümüzde beden eğitimi ve spor; yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran faaliyetler olarak kabul edilmektedir²³.

Nitelikli insan gücü sağlıklı olmadan verimli olamaz ve kendisinden beklenen katkıları yapamaz. İnsanların, özellikle gençlerin beden ve ruh yapısının eğitilip geliştirilmesinde en uygun ve en tesisli araç; hareket faktörünün her çeşidini ve prensiplerini kapsayan beden eğitimi ve spor eğitimidir³⁰.

Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, işbirliği içinde düzen sağlama kabiliyetini geliştirmektedir. Kararlı ve enerjik olmayı, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirme gücünü ferde kazandırmakta, fert ve toplum ilişkilerinin daha ahenkli olmasını sağlamaktadır⁴.

Bilindiği gibi beden eğitimi ve spor iradeyi güçlendirerek insanın kendi kendine güvenini kazanmasını sağlar, şahsiyetin oluşmasını kolaylaştırır. Kendine güven duygusunun kazanılması başarı için şarttır. Beden eğitimi ve spor, ferdin keşfedilmemiş özelliklerini, yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür. Bir eğitim faaliyeti olan spor, ortak

amaçları dile getirebilme gücünü ve takdir edebilme duygusunu ortaya çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor, anlayış ve sorumluluk taşıyabilme, işbirliği içinde düzen sağlamak kabiliyetini de geliştirmektedir. Kararlı ve enerjik olmayı sağlaması, sosyal gruba ve topluma mensubiyeti değerlendirme gücünü ferde kazandırmakla, fert ve toplum ilişkilerini daha ahenkli bulmaktadır³⁸.

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile uğraşan bireyler, gerek mesleki, gerekse sportif performanslarıyla eşit seviyeye ulaştıklarında toplum içerisindeki statüleri, gelir düzeylerinin artması sebebiyle değişmekte, toplum içerisinde daha çok dikey hareketliliğin gerçekleşmesine sebep olmaktadır. Bu durum aynı zamanda toplumsal hareketliliğin artmasını sağlamaktadır¹⁷.

2.3.4. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Fark

Beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi için yapılan hareketlerin bütünüdür. Spor ise, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi yanında, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme amacını içerir¹⁷.

Beden eğitimi ve spor arasındaki fark kısaca; beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi için yapılan hareketler bütünü iken, sporun ise bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi yanında, belli kurallara göre rekabet ölçüleri içinde mücadele etme, yarışma ve üstün gelme amacını da içermesidir. Beden eğitimi ve spor birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken kavramlardır. İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak, beden eğitimi ve sporun temel amaçlarından biri olduğu gibi aynı zamanda ferdin

keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür¹⁷.

Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin toplumsallaşmaya olumlu etkilerini ortaya koyan, hatta uyum sorunu yaşayan çocuk ve gençlerdeki iyileştirici etkilerini ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmaktadır³⁹.

2.3.5.Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimdeki Yeri

2.3.5.1. Eğitim

Eğitim, genç kuşaklara, yetişkinlerin yaşayan ya da geçmişte kalan kültürlerini aktarma süreci olarak ortaya çıkmaktadır⁴⁰.

Davranışlardaki değişme bir süreç içinde gerçekleşir. Davranış değiştirme belli bir anda olup bitmez, belli bir süreç gerektirir. Süreç; belli bir sonuca ulaşmak veya bir oluşumu gerçekleştirmek için birbirini izleyen olayların ya da durumların akışıdır. Eğitim sürecini, birbirini izleyen ve birbiri üzerine biriken öğrenme ve öğretme olayları oluşturur⁴¹.

Eğitim; belirli hedefler doğrultusunda en uygun program, araç-gereç ve yöntemler kullanılarak, bireyin kişiliğinin bir bütün olarak geliştirilmesini ve çevresine etkin şekilde uyum sağlamasını amaçlayan dinamik bir süreçtir⁴².

Sonuç itibari ile eğitimin amacı, öğrencilerin akademik becerilerinin gelişmesine yardımcı olmak kadar kişisel ve sosyal çevreye uyumları için gerekli becerileri geliştirmektir⁴³.

2.3.5.2. Beden Eğitimi ve Sporun Eğitimdeki Yeri

Sporun tarihsel gelişimi incelendiğinde beden eğitiminin Eski Yunan'dan bu güne, eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğu görülmektedir. Gerçekten de günümüze gelinceye kadar spor, uygarlıkların gelişiminde kültürel olgunun içindeki ayrılmaz rolü ile önemli bir yere sahiptir⁴⁴.

Eğitim sporun en önemli boyutlarından birisidir. Spor bu boyutuyla ele alındığında iki şekilde değerlendirilmesi gerekir. Spor için eğitim ve eğitim için spor. Spor için eğitimde spor amaçtır ve sporun en üst düzeyde gerçekleştirilebilmesi için eğitimden yararlanır. Sporcu eğitimi, antrenör eğitimi, seyirci eğitimi, hakem ve sporyöneticilerinin eğitimi söz konusudur. Bu anlamda eğitim sporun hizmetindedir ve sporun teknik, estetik ve performans düzeyini yükseltmek için vazgeçilmez bir yoldur³⁹.

Antrenman bilgisi ve spor fizyolojisi, spor psikolojisi, spor yönetimi ve işletmesi, sporpedagojisi gibi pek çok bilim dalı spor için eğitimde önemli yer tutar. Eğitim için sporda ise spor, eğitimin hedeflerine ulaşması için kullanılan araçlardan sadece bir tanesi ama bekli de en eğlencelisi ve kullanıldığında en etkilisidir. Ulusların geleceği, yetişmiş ve yetişmekte olan gençlerin fiziksel ve ruhsal olgunluğuna bağlıdır. Uygarlık, bireye verilen önem ve bu önemle bağlantılı olarak ona verilen eğitime dayanır. Eğitimden beklenen, bireylerin gizil güçlerini ve yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde geliştirilmesine yardım etmektir. Bireyleri fiziksel, zihinsel, duygusal ve toplumsal yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmek çağdaş eğitimin temel ilkelerindedir. Çağdaş anlayışa uygun olarak eğitimdeki amacın gerçekleşmesini bireyin, zihinsel eğitimin yanında fiziksel eğitimle mümkündür. Beden eğitimi, genel eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır³⁹.

Toplumlar, insanın fiziksel gelişiminin yanı sıra zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan spor eğitime oldukça önem vermişlerdir. Gerçekten de spor eğitimi, insanın fizik ve ruh yapısını geliştiren hareket faktörünün hemen her çeşidini ve bütün prensiplerin kapsayan en uygun araç olup, genel eğitimin bir parçasıdır⁴⁵.

Beden eğitimi genel eğitimin bir parçası olup, çocuğun oyun hakkının ve serbest hareketinin okul yaşamı içindeki yerini güvence altına alırken, fiziksel ve ruhsal eğitimi sağlayarak sportif etkinliklerden zevk almasını mümkün kılar. Her öğrenci, beden eğitimi dersi içinde yeteneğini geliştirme imkanı bulur. Beceri, güç ve beden eğitimi içinde toplanan etkinlikler, gelişimi önemli bir şekilde destekler ve sağlıklı bir yaşamı mümkün kılar⁴⁶.

2.4.Okul Sporları

2.4.1.Okul Sporlarının Önemi

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin genel eğitim ve öğretimdeki yeri ve önemi ülkemizde anlaşılmış ve kabul edilmiş olup Anayasamızın 59'ncu maddesinde, "Devlet, her yaştaki Türk Vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur" ifadesinde anlamını bulmuştur⁴⁷ bu anlamda konunun önemi şu şekilde vurgulanabilir.

En hareketli dönemini yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan okul gençliğinin, boş zamanlarını faydalı bir şekilde geçirecek, enerjilerini olumlu yönde kullanacak, stresini giderecek, kötü alışkanlıklardan korunup bilgi, beceri ve yeteneklerini arttıracak en önemli etkinliklerin başında okul içi ve okul dışında katılabilecekleri sportif faaliyetler gelmektedir. Sportif etkinlikler, bireylerin kendi yetenekleri çerçevesinde düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik görüntüsünü ve uyumunu etkilediği araştırmalarla kanıtlanmıştır⁴⁸.

Okul spor organizasyonları, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda beceri ve yeteneklerinin artmasını sağladığı gibi kendilerine düzenli ve programlı çalışma alışkanlığı da kazandırır. Öğrencinin, spor alanında kazanmış olduğu bilgi, beceri ve yetenekler; onun, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirerek kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlar. Kendine güven duygusunu geliştirdiği gibi toplum kurallarına uyumu, heyecanı, coşkuyu, dostluğu, birlik ve beraberlik duygusunu bir arada yaşatır⁴⁹.

Her insan eylemi, yapıldığında yaratıcı, geliştirici ve yetkinleştirici yönere sahip olmalıdır. Çocuğun spor eylemi ile tanışması ilköğretim yıllarına rastladığından, okul sporları çocuk ve gençlerde bedensel, zihinsel ve toplumsal bilinç oluşturmaktadır. Bu bilinç etrafında sporda ve toplumsal ilişkilerde yeni değerler kazanılacaktır⁴⁹ diye tanımlamıştır.

Toplumunu oluşturan bireylerin; sağlıklı, atılgan, becerikli üretken olmaları, dengeli bir kişilik geliştirmeleri, kısaca; beden, zihin, duygu ve sosyal yeteneklerinin, milli amaçlar doğrultusunda geliştirilmesi ve yönlendirilmesinde en etkin araç beden eğitimi ve spor faaliyetleridir⁵⁰ diye tanımlamaktadır.

Gelişen teknolojinin, hızlı kentleşmenin ve diğer hayat şartlarının bireylere getirdiği bunalım ve baskıları azaltmak, bunların insan üzerindeki olumsuz fizik ve moral etkilerini hafifletmek, dolayısıyla sağlıklı bir toplum yaratmak için, beden eğitimi ve spor faaliyetlerini insan hayatında vazgeçilmez bir alışkanlık haline getirmek gerekmektedir. Bu alışkanlığın verileceği en uygun yaş gurubunu da İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumlarındaki öğrenciler oluşturmaktadır⁵⁰ diye vurgulanmıştır.

Okul sporlarındaki amaçsal değerler, genel olarak insanın evrensel değerleriyle yakından ilgilidir⁵¹

Birleşmiş Milletler raporuna göre (2003) spor okul yaşamı için ideal olup, temel beceriler, Fair-Play, liderlik, takım çalışması, güven, dürüstlük, özgüven, paylaşmak ve disiplin gibi değerlerin kazandırılmasında ve sosyal uyumun sağlanmasında sporun yine etkin rol oynadığı vurgulanmıştır. Tüm bunların yanı sıra, sporun, eğitimin ve beden

eğitiminin yaşam boyu öğrenmenin ve böylece özellikle gençlerin hastalıklardan, tütün, alkol ve uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlayan bir etken olduğunu belirtirken; özellikle beden eğitiminin yaşam kalitesinde çok önemli rol oynadığını, spor ve barışın ayrılmaz bir bütün olduğunu ve gençliğe ulaşmada, onların sorunlarını çözmede önemli bir rol oynamaktadır⁵² diye tanımlamaktadır.

2.4.2.Okul Sporlarının Eğitimdeki Yeri

Milli Eğitim Bakanlığı okullarda beden eğitiminin içeriğinin belirlenmesi ve yürütülmesi konusunda tek yetkilidir. Bakanlık tarafından yapılan son değişiklikle beden eğimi ders saatleri 2010 yılı itibarı ile ortaokul sınıflarında (5.6.7.8.) haftada 2 ders saati olarak uygulanmaktadır.

Ayrıca okulların inisiyatifine bırakılarak haftada 1 ders saati de spor etkinliği dersi seçilebilmektedir. Fakat seçmeli yani isteğe bağlı olan bu uygulama çoğu okulumuzda okul şartları da göz önüne alınarak uygulanmamaktadır. İl Milli Eğitim Müdürlükleri tüm ferdi ve takım sporlarında okullar arası müsabakalara tertip etmekte ve bu müsabakalarda dereceye giren okullar iller arası yarışmalar ve ardından Türkiye Şampiyonalarında İllerini ve okullarını temsil etmektedirler. Ayrıca okullarda da beden eğitimi öğretmenleri tarafından çeşitli branşlarda sınıflar arası müsabakalar düzenlenmekte ve ders dışı spor faaliyetleri organize edilmektedir⁵³.

Bugün gelişmiş toplumlardaki eğitim sistemleri içinde ders içi ve ders dışı faaliyet olarak spor, çok ağırlıklı bir yere sahip bulunmaktadır⁵⁴.

Öğretim kurumlarımız; okullarda beden eğitimi ve spor faaliyetlerini eğitim ve öğretimin etkin bir aracı olarak yaygınlaştırırken ülkemizin dünya genelinde spor yarışmalarında başarılı olması için de önemli bir kaynağı oluşturacaktır. Ulusal sporcuların çoğunun, okullararası spor karşılaşmalarında gösterdikleri başarıları ile keşfedildiği unutulmamalıdır⁵⁵. Okullarda beden eğitimi dersi amaç ve kazanımlarının dışında sporu biraz daha öne çıkaran en önemli unsur okullar arası spor yarışmalarıdır.

Okullar arası yarışmalar (Mahalli), okul çalışmalarının il düzeyinde sergilendiği, okullar arasındaki kaynaşmayı sağlayan aynı zamanda ülke düzeyinde ili temsil edecek öğrencileri veya okulu belirleyen, ilin tüm resmi ve özel İlköğretim ve Ortaöğretim okulları arasında, Milli Eğitim Müdürlüğünün sorumluluğunda, mahalli okullar arası yarışma kurullarınca (Lig Heyeti); Daire Başkanlığının yayımladığı yönetmelik, yönerge, genelge ve programlarına göre yürütülen resmi ve özel yarışmalardır⁴⁷.

Genel eğitimin bir parçası olan “Okullar Arası Spor Yarışmaları” eğitim, sağlık, sosyal ve eğlendirici değerlerin üzerinde durarak, okul-toplum ilişkilerini güçlendirmektedir. Okul sporları öğrencilerin bedensel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini etkileyerek, yararlı ve doyurucu olduğu gibi yaşam boyu spor alışkanlıklarının temelini de kazandırdığı bilinmektedir. Aynı zamanda oyun oynama, eğlenceli fiziksel aktivite, dinlenme ve gevşeme gibi alışkanlıkların yerleşmesini de sağlar. Bunun yanında, spor müsabakalarının hiç birinin kuralsız yapılamayacağını, ister istemez sporcuların yarışma kurallarına uyma zorunluluğunun olduğu, müsabakalarda kurallara uyma zorunluluğunun yanında ahlaki değerlerle de takviye gördüğü, ahlaki yargılar ve davranışları iyi olan sporcuların kurallara uymalarının daha kolay olduğu bilinmelidir⁵⁶.

2.5.Sosyal Beceri

2.5.1.Sosyal Becerinin Tanımı

Gerek toplumsal, gerekse bireysel yaşam için oldukça önemli olan sosyal becerilerin neler olduğu ve niteliği psikolojinin 1900'lü yılların başlarından beri üzerinde durduğu, ancak henüz cevaplayamadığı sorulardır. Bu becerilerle ilgili ilk bilimsel incelemeler William James'in Psikolojinin Prensipleri adlı eserine dayanır. Bu eserde insanların sosyal ilişkilerinde birçok sosyal benliklerinin bulunduğu tezi öne sürülmüştür. Bu benliklerin sosyal ilişkilerimizde nasıl davrandığımızı gösteren kalıplar olduğu belirtilmektedir⁵⁷.

Dikmener (1997);sosyal becerileri, sosyal olarak kabul gören öğrenilmiş davranışlar olduğunu ve bu davranışların bireyi başkalarından olumlu tepkiler alacak ve olumsuz tepkilerden uzaklaştıracak yollarla başkalarıyla iletişim kurmaya ittiğini belirtmiştir⁵⁸.

Bacanlı (2008); sosyal beceriyi, bireyin diğer insanlarla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunmasını sağlayan davranışlar olarak tanımlamaktadır⁵⁹.

Riggio, sosyal becerileri genel zekanın bileşkesi anahtar kavramı olan sözel akıl yürütmeyi de içeren ve öğrenilebilir bir özellik olarak tanımlamıştır⁵⁹.

Yüksel (2004) göre ise sosyal beceri; başkalarından olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkilerin gelmesini önleyecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, hem belirli gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duygusal öğeleri içeren ve

öğrenilebilir davranışlardır. Bu davranışlar sosyal bilgiyi alma, çözümleme, anlama ve uygun tepkide bulunmayı kapsar⁶⁰.

Gresham ve Elliott sosyal becerileri, “ Kişinin diğerleriyle daha güçlü bir etkileşim kurması ve sosyal olarak kabul görmeyen tepkilerden kaçınmasına olanak veren sosyal olarak kabul edilen öğrenilmiş davranışlar” olarak tanımlamışlardır⁵⁹.

İnsan sosyal bir varlık olduğu için bir arada yaşama eğilimi göstermektedir. Ancak bir arada yaşamak bazı kişiler için kolayca gerçekleştirilebilir ve başarılı olabilirken bazı kişiler için zordur. Bacanlı (2008), bu kişilerin “beceriksiz”, “sıkılgan”, “utangaç”, “çekingen”, “ürkek”, “tutuk”, “sosyal fobik” vb. olarak nitelendirildiklerini söylemektedir. Sosyal becerilerinde yetersiz olan bu tip bireyler yaşamları boyunca kişiler arası ilişkilerde, duygusal davranışsal alanlarda, okul ve mesleki yaşamlarında çok çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar⁵⁶. Bacanlı, çalışmasında; Hersen ve Eisler (1976)’in sosyal becerileri, bireylerin tabii çevrelerinde; okul, ev ve işte başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma yeteneği olduğunu belirtmektedir⁵⁹.

Şahin (1999) ise sosyal beceriyi, başkalarının olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkilerini önleyebilecek, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak sosyal açıdan kabul edilebilir olan davranışlar olarak ifade etmektedir⁶¹.

Palut’a(2003) göre ise sosyal becerilerin beş temel özelliği vardır.

Sosyal beceriler bireyin içinde yaşadığı toplumun sosyalkurallarına bağlı olan, bireylerin sosyal ortamlarda olumlu ya da nötrtepkiler almalarını sağlayan becerilerdir.

Sosyal beceriler öğrenilmiş davranışlardır. Farklı kültürlerde farklı sosyal kuralların olması, her toplumda farklı sosyal davranışların istenerek kabul edilmesi, sosyal becerilerin öğrenilmiş davranışlar olduğunu göstermektedir.

Sosyal beceriler bir amaca yöneliktir ve birey tarafından belirlenen bir amaç için kullanılırlar.

Sosyal beceriler duruma özgüdür ve sosyal ortamlara göre farklılaşır.

Sosyal beceriler gözlenebilen becerilerin yanı sıra gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal elemanlardan oluşmaktadır⁶².

Argyle'ye göre sosyal beceri, kişinin kişisel konumuna göre, uygun davranış kurallarını gösterme yeteneğidir. Bu kurallar kişinin kültürel yapısına bağlı olup, her sosyal gruba göre de farklılık göstermektedir. Bu kuralları fiilen de uyumlu hale getirmek için öğrenerek benimsemek gerekir⁶¹.

2.5.2. Sosyal Beceri Kuramları

2.5.2.1. Davranışçı Yaklaşım ve Sosyal Beceriler

Davranışçı psikologlara göre bütün insan davranışları öğrenilmiştir. İnsan davranışları kalıtımla getirilen yapının çevre ile etkileşiminde doğar. İnsanı anlamak ve onun gözlenebilir davranışlarını inceleyerek davranışı belirleyen nedenleri bulmak mümkündür. Davranışların mekanizması anlaşıldıktan sonra kontrol edilebileceği savunulmaktadır⁶³. Davranışçı kurama göre davranışların amacı organizmanın gerilimini azaltmaktır. İlk olarak açlık, susuzluk gibi fizyolojik güdüler ve sevilme, ait olma gibi psikolojik güdüler insanları davranışa yönlendirir. İnsan zamanla öğrenme yolu ile kazanılan başarıya, üstün

olma gibi güdülerle de davranışta bulunur. Organizmanın gerilimini azaltan davranışların tekrarlanma olasılığı yükselir. İnsan davranışlarını pekiştirme ya da ceza ile biçimlendirme yöntemi eğitimin yollarındandır. Kişilerarası ilişkilerde de insanlar öğrenme ilkelerini bilinçli ya da bilinçsiz olarak kullanarak karşılarındaki kişilerin davranışlarını biçimlendirmektedir⁶³.

2.5.2.2. Bilişsel Kuram ve Sosyal Beceriler

Bilişsel kurama göre davranışları insanların çok erken yaşlardan itibaren geçirdikleri yaşantılar belirler. İnsan çocukluğunda, kendisi ve çevresi hakkında bazı değer yargıları edinir. Bu yargılar ana-baba ve yetişkinler tarafından aşılır. Çocuğun sevilme, korunma, iyi bir insan olarak yaşama gibi gereksinimleri vardır ve çocuk bu gereksinimlerini doyuran yetişkinlerin değerlerini kolayca benimser ve özümser⁶³.

2.5.2.3. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceriler

Sosyal öğrenme kuramcıları, davranışları belirlemede çevresel etmenler kadar bilincin de önemli bir rolünün olduğunu belirtmektedirler. Sosyal öğrenme kuramı, çevresel koşulların karşısında bireyin edilgen olmadığını, aksine bireyin düşünerek, plan yaparak, karşılaştırmalarda bulunarak, yorum ve değerlendirmeler yaparak tepkide bulunduğunu savunmaktadır⁶⁴.

.2.5.3. Sosyal Becerinin Boyutları

Riggio'nun geliştirmiş olduğu Sosyal Beceri Envanteri'nde sosyal beceri ve sosyal becerileri oluşturan yapılar aşağıdaki gibi ele alınmaktadır⁶⁰.

2.5.3.1. Duyuşsal Anlatımcılık

Duyuşsal anlatımcılık bireylerin sızzel olmayan iletişim becerilerini, ızellikle duyuşsal mesajları gızderme becerilerini ifade etmektedir. Bu yapı ayrıca bireyler arası etkileşimde eğilimlerin sızzel olmayan anlatım yıznünü ve duyuşsal durumları tam olarak ifade etme becerileri olarak tanımlanmaktadır. Duyuşsal anlatımcı birey, canlı ve neşelidir bu becerileri ile diğer insanları etkileyebilir. Bu boyut bireylerin anlatım becerilerini tutumlarını sızzel olmayan ifade becerileri gibi duyuşsal durumlarını ızlzer. Sızzel olmayan mesajı gızdermedeki genel beceriyi kastetmektedir. Bununla birlikte bu boyut, hem bireyin hissettiği duygusal durumları spontan ve uygun bir şekilde ifade etme yeteneğini, hem de kişiler arası yıznelime ilişkin durum ve tutumları sızzel olmayan bir şekilde ifade etme yeteneğini yansıtmaktadır. Duyuşsal anlatımcılık yıznden beceri kazanmış kişiler enerjik ve hayat doludurlar. Kendi duygusal durumlarını iletibilme yetenekleri olduğundan başkalarını da duygusal olarak etkileyerek cesaretlendirebilirler⁶⁰.

2.5.3.2. Duyuşsal Duyarlılık

Duyuşsal duyarlık, başkalarının sızzel olmayan iletişimlerini alma, anlama ve yorumlama becerilerini ifade etmektedir. Duyuşsal yıznden duyarlı bireyler, başka bireylerin duyuşsal imalarını doğru ve tam

olarak yorumlarlar. Başka bireyler duyuşsal olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Bu yapıya sahip olan bireyler, başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilirler. Mesaj alma ve başkalarıyla sözel olmayan iletişimin çözümlenmesindeki genel becerileri ölçer⁶⁰.

Duyuşsal duyarlılığı yüksek bireyler; duygusal iletişimi hızlı ve yeterli bir şekilde çözümlerler, diğerlerinin duyuşsal durumlarına karşı çok hassastırlar. Ancak, başka bireyler, duyuşsal olarak duyarlı bireyleri çabuk etkileyebilirler. Duygusal mesajı hızlı ve etkili bir şekilde çözümlerlerdiklerinden başkalarının duygusal durumlarından daha çok etkilenebilirler ve duygu durumlarını yaşarlar. Bu alt ölçekten yüksek puan alan bireyler, başkalarının duyuşsal durumlarını empatik olarak ifade edebilirler. Diğer bir deyimle, başkalarının duygularını sezmek bakımından yeteneklidirler. Başkalarının duyuşsal durumlarına çok hassastırlar ve onların duyuşsal durumlarına katılırlar. Duyuşsal duyarlılık puanları yüksek olan bireyler, sempatik duyarlı, iddiacı, gruba bağlı, gergin, açık, atılgan ve özgür bireyler olarak tanımlanmaktadır⁶⁰.

2.5.3.3. Duyuşsal Kontrol

Duyuşsal kontrol, bireylerin duyuşsal ve sözel olmayan tepkilerini düzenleme ve kontrol becerilerini içermektedir. Örneğin, bir şakaya uygun ortamda gülmek veya üzüntüyü gizlemek için neşeli bir yüz ifadesi sergilemek gibi. Bu yapıya sahip olan bireyler duygularını göstermeye karşı kontrol etme eğilimindedirler. Duyuşsal ve sözel olmayan iletişimin ayarlanması ve kontrol edilebilmesidir. Duyuşsal kontrol, belli başlı duyguları yetenekli bir şekilde birleştirme ve bu duyguları bir maske altında gizleme becerilerini ölçer. Diğer bir deyimle duyuşsal kontrol puanları yüksek bireyler iyi birer duygusal aktördürler, duruma göre hissedebilir ve duygusal zıtlama durumunun da maske takabilirler. Duygusal kontrollü bireylerin kendilerini kontrol edebilme öz

saygı boyutları daha yüksektir. Hissettikleri duygusal durumları maskeleyerek için birbirleri ile zıt duygusal durumları kullanabilirler. Üzüntülerini gizlemek için yapmacık, neşeli bir yüz ifadesine bürünebilirler ya da şaka yapıldığında hiçbir şeyleri yokmuş gibi uygun bir şekilde gülebilirler. Duyuşsal kontrol alt ölçeğinden yüksek puan alan bireyler liberal ve rahat bireyler olarak tanımlanabilirler⁶⁰.

2.5.3.4. Sosyal Anlatıcılık

Bu yapıya sahip olanlar, cana yakın sosyal ya da herhangi bir konuda sohbeti başlatma ve yönlendirme becerilerine sahiptirler. Sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal etkileşime girme yeteneği olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle, bu alt ölçek sözel konuşmadaki beceri ve başkalarıyla sosyal yakınlaşmaya girme becerilerini ölçmektedir. Anılan alt ölçekteki yüksek puan sözel akıcılıkla da ilişkilidir. Özellikle sosyal kontrol alt ölçeği puanı düşük olan bireyler, sosyal anlatımcı bireylerdir. Bu bireyler söylemek istediklerini içeriğe bağlı olmaksızın kendi başlarına konuşmayı kolaylıkla yönlendirebilirler. Diğer bir deyişle spontan bir şekilde konuşmayı sürdürebilirler. Sosyal anlatımcı bireyler sempatik, kayıtsız, atılgan ve gruba bağımlıdırlar. Sosyal anlatıcılık becerisi iyi olan bireyler, başkaları ile konuşmayı başlatma ve dost canlısı bir görünüm sergilerler. Toplulukça sevilirler ve sempatik görünürler. Grup içinde olmayı sever. Gösterişçi tabiatını yansıtır. Sosyal anlatıcılıktaki yüksek puan, dışa dönük, duygusal olarak tutarlı, gruba bağlı ve gözü pek bireylere işaret etmektedir. Sosyal anlatıcılık puanları yüksek olan bireyler sosyal ve sempattirler⁵⁷.

2.5.3.5. SosyalDuyarlılık

Bu yapı sosyal etkileşime katılmayı engelleyen bireysel bilinci de yansıtabilmektedir. Sözel iletişimi anlama, çözümlene becerisi ve bireyin sosyal davranış kuralları hakkındaki genel bilgisi ölçer. Bunun yanı sıra, bireylerin uygun sosyal davranışlarını yönlendiren normları anlamak ve bireysel duyarlılığı değerlendirmektedir. Sosyal olarak duyarlı olan bu bireyler, duygularının etkisinde daha çok kalır, gerilim ve içsel çatışmaları daha çok yaşarlar⁶⁰.

Sosyal duyarlılık düzeyi yüksek olan bireyler başkalarına karşı ilgili ve dikkatlidirler. İyi bir izleyici ve dinleyicidirler. Sosyal norm ve kurallara ilişkin bilgileri olduğundan, kendi davranışlarının başkalarının davranışları ile uygunluğu ile aşırı bir şekilde ilgilenebilirler. Sosyal duyarlılık düzeyi aşırı derecede yüksek olan bireyler, uygun sosyal davranış ile aşırı derecede ilgilenebilirler. Bu durum sosyal kaygıya neden olabilir ve bireyin sosyal etkileşime katılımını engelleyebilir⁶⁰.

2.5.3.6. SosyalKontrol

Bu yapı, sosyal rol oynama ve bireyin sosyal olarak kendini ortaya koyma becerilerini ifade etmektedir. Sosyal kontrol becerisi gelişmiş bireyler, herhangi bir sosyal durumda ortama uygun hareket eden, kendinden emin ve sosyal durumlara kolayca ayak uydurabilen bireylerdir. Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda, sosyal etkileşim sırasında yapılan iletişimin içeriği ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır⁶⁰.

Sosyal kontrol becerisi aynı zamanda, sosyal etkileşim sırasında gerçekleşen iletişim içeriğinin kontrolü ve yönlendirilmesi konusunda da bireylere yardımcı olmaktadır. Sosyal kontrol alt ölçeği, cana yakınlık, tutarlılık, girişkenlik, özgürlük, gruba bağlılık ve rahat karakter özellikleri ile ilişkilidir. Sosyal kontrol ölçeği puanı yüksek olan bireyler sosyal ilişkilerde aktif ve öz güvene sahiptirler. Bu bireyler farklı sosyal rolleri oynayabilirler ve tartışma sırasında kolayca özel tutum ve yönelim alabilirler. Sosyal olarak akıllı ve perspektif alabilirler⁶⁰.

2.6.Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi

Her türlü spor aktiviteleri, sosyal bir deneyimdir. Sportif etkinliklere katılan bireyler, oyun ve hareketler aracılığıyla duygularını ifade etme imkanı bulur. Spor etkinliklerine katılma, bireyin fiziksel olduğu kadar, sosyal gelişmesine de katkı da bulunur. Sporun, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan sosyal bir etkinlik olmasından dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahip olduğu bir gerçektir ⁶⁵.

Spor, çocukluktan itibaren temel gelişim alanlarını olumlu yönde etkiler.Özellikle ruhsal, bedensel ve bilişsel gelişimine olumlu katkılarda bulunur.Ayrıca, benlik saygısının gelişmesini ve sosyal beceri kazanmasını destekler.Çocuğun sosyal yaşama uyum sağlamasına zemin hazırlar ve sosyal yeterliliğe ulaşmasını kolaylaştırır; çünkü spor etkinliklerinde belirlenmiş kurallar mevcuttur. Çocuğun bu kurallara uygun hareket etmesi, ileriki yaşamında sosyal kurallara uyum sağlamasına bir hazırlık basamağı sayılır. Sosyal uyum becerilerinin kazanılması oldukça önemlidir; çünkü insan ruh sağlığının kabul edilir düzeyde olmasının önkoşulu sosyal uyumdur ⁶⁶.

Spor bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı kişinin sosyalleşmesinde ve sosyal becerilere sahip olmasında önemli bir role sahiptir. Modern toplumlularda sporun çoğunlukla kolektif bir etkinlik olduğu göz önünde bulundurulduğunda, sportif faaliyetler aracılığıyla, spor ile ilgilenen bireyler değişik insan grupları ile sosyal ilişkiye girmektedir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlar ile diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönü ile sporun, yeni dostluklara kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylene bilir⁶⁷.

Spor, bir takım fiziksel aktiviteler bütünü olmasının yanı sıra insanlara kişisel ve sosyal kimlik hissi ve grup üyeliği duygusu vermesi ile bireyin sosyal becerilerinin gelişmesinde yardımcı olan bir kavramı ifade eder. Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına ve sürekli hale gelmesine de yardımcı olur. Spor kavramı içerisinde insanların kendilerini ifade edecekleri bir alanın bulunması en azından bu tür etkinliklere destek vererek bir sosyalleşme süreci içerisinde yer almaları psiko-sosyal bakımdan gelişmelerine yardımcı olmaktadır. Sosyalleşme birey ve toplum açısından farklı bir anlam taşır, toplum açısından kültürün kuşaktan kuşağa devrini ve bireyin, örgütlenmiş bir sosyal hayat içerisinde belirlenmiş normlara uymasını sağlar. Bu açıdan sosyalleşme bireyin benlik ve kişiliğini oluşturan temel etkenlerden biridir²².

Bireylerin kendine güven, grup çalışması, karşılıklı dayanışma ve davranış dürüstlüğü ve ahlaki alışkanlıkların gelişmesi ile cemiyette kültürel seviyenin yükselmesi yani bireylerin sosyal beceri düzeylerinin yükselmesi spor aracılığıyla sağlanabilmektedir. Bu

özelliklerin kazanılabilmesi ile toplumda ortaya çıkacak sosyal anlamda gelişmişlik sporun geliştirilmesini sağlayabilecektir. Bireyin kendi dışındaki diğer bireylerin varlığından haberdar olarak fonksiyonel anlamda işbirliği ve iş bölümüne gidişinde spor önemli bir kanaldır. Bu bakımdan sportif faaliyetler toplumda bütünleşme kanallarını takviye eder ve bireyi sosyalleştirir sosyalleşen bireyinde sosyal becerileri gelişir¹⁴.

Spor, sosyal beceri geliştirme ve sosyal değişim aracı olarak hizmet veren olağanüstü bir güce sahiptir. Spor, büyük önem verilen birçok sosyal değer oluşmasına sürekli hale gelmesine yardımcı olur. Bu değerler çok çalışmayı, fedakârlığı, hakkaniyeti, sadakati, sorumluluğu, güvenilirliği hoşgörüyü ve kendini disiplin altına almayı kapsamaktadır. Sosyal beceri edinme sürecinin önemli bir sonucu rol öğrenmektir. İnsanlar onlara uygun olan sosyal rolleri öğrenirler, hemen tüm insanlar çocukken oyun, spor ve diğer aktiviteler ile sosyal becerilerini geliştirmektedir. Bu faaliyetler iyi yurttaş, iyi arkadaş, sorumluluk sahibi komşu, iyi öğrenci, birlikte çalışma, liderlik vb. rolleri öğrenmede önemli hazırlayıcılık görevi yaparlar ⁶⁸.

Spor yapanların yapmayanlara göre daha dışa dönük ve duygusal olarak dengeli oldukları belirlenmiştir. Netice itibari ile ister amatörce, isterse performansa yönelik profesyonelce yapılan sportif faaliyetler, kişiyi çeşitli açılardan kontrol altına alan eksiklerini geliştiren ve tamamlayan, fazlalıklarını da olumlu bir şekilde harcamasına ortam oluşturacak, sosyal becerilerini gelişmesine önemli katkılar sağlayan bir araçtır ⁶⁹.

2.6.Sosyal Beceri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Mehmet DALKILIÇ “İlköğretim öğrencilerinin sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi ve İletişim Becerileri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”.Yüksek Lisans. Karaman:2011.

Hali Evren ŞENTÜRK “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Ders İçi tutum ve Davranışları İle Kullandıkları Özel Öğretim Yöntemlerinin, Ortaöğretim Öğrencilerinin Beceri Öğrenmeleri ile Spor Alışkanlığı Kazanımları Üzerine Etkileri”.Yüksek Lisans. Muğla:2012

Zeynep FİLİZ “Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşmesinde Spora Katılımın Değerlendirilmesi”.Niğde Üni. Spor Bilimleri Der.4,(3),2010

Osman GÜLAY “Ortaöğretim 9.Sınıf Beden Eğitimi Dersinde, İşbirlikli Oyunların Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine ve Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi”.Yüksek Lisans. Bolu:2008

Emin Daim GEZER “Farklı Spor Branşlarındaki Sporcuların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi”.Yüksek Lisans. Ankara:2010

Ayşegül ÖZDEMİR TOPALOĞLU” Etkinlik Temelli Sosyal Beceri Eğitiminin Çocukların Akran İlişkilerine Etkisi”. Doktora. Konya:2013

Gülay GÜLHAN “10-12 Yaş Grubu İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Üzerine Eğitsel Oyunların Etkisi”.Yüksek Lisans. Ankara:2012

Melih BALYAN “İlköğretim 2.Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Özyeterlik Düzeylerinin Karşılaştırılması”.Doktora. İzmir:2009

Züleyha AVŞAR “Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi (Uludağ Üniversitesi Örneği)”.Eğitimde Kuram ve Uygulama Dergisi.3,(2).2007

Cengiz BAYRAKTAR “Spor Yapan Öğrenciler İle Spor Yapmayan Öğrencilerin Uyum ve Derslerdeki Başarı Düzeylerinin Karşılaştırılması”.Doktora. İstanbul: 1999

Çiğdem TÜRKEK “İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”.Yüksek Lisans. Kayseri:2010

Fikret SOYER, Yusuf CAN, Çiğdem TÜRKEK “İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”.S.Ü.Eğitim Fakültesi Der. Mayıs 2010.

Mehmet GÜÇLÜ, Jale YENTÜR “Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması”.Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi,4 (4).2008

Mustafa TUNÇEL “Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu İle Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri”.Yüksek Lisans. Ankara:2005

Savaş DUMAN “Almanya’da Yaşayan 13-16 Yaşları Arasındaki Spor Yapan ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması”.Doktora. Ankara:2008

Cansel ARSLANOĞLU “Spor Yapan ve Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kars İli Örneği)”.Yüksek Lisans. Ankara:2010

Çiğdem TAPMAZ “Halk Oyunları Çalışmalarının İlköğretim Beşinci Sınıf (10-11 Yaş Gurubu) Öğrencilerinin Sosyal uyum Düzeylerine Etkisi”.Yüksek Lisans. Balıkesir:2012.

Cengiz ŞAHİN “Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren Ve Geçirmeyen Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri”. Doktora.,Ankara: Gazi Üniversitesi; 1999.

Sibel ÖZTÜRK AKÇALAR ”Ortopedik Engellilerin Sosyalleşmesine Sporun Etkisi”.Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.

Veysel KÜÇÜK, Harun KOÇ “Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi”.D.Ü.Sos.Bil.Der.2003;9:436-447.

3.GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır⁷⁰. Ayrıca tarama araştırması, bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalardır⁷¹. Bu doğrultuda öğrencilerin sosyal becerileri bağımlı değişken olarak düşünülmüş ve araştırma süresince bu değişken üzerinde etkili olabileceği düşünülen bazı bağımsız değişkenlere (cinsiyet, sınıf seviyesi, spor yarışmalarına lisanslı katılma durumu, okulda spor tesisi durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, gelir düzeyi) göre ortaokul 6.7.8.sınıf öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri analiz edilmiştir. Kullanılan ölçek 12-14 yaş guruplarını kapsadığı için 5.sınıflar araştırmaya dahil edilmemiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışma grubunu, 2013-2014 öğretim yılında Kırşehir çalışma evreninden rastgele yolla seçilen 726 ortaokul 6. 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir ve somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir⁷⁰. Bu çalışma kapsamında da Kırşehir ilinde bulunan ortaokullardaki öğrenciler ulaşılabilen somut evren olarak çalışma kapsamında düşünülmüştür. Çalışma grubu ise bu

evrenden rastgele yolla seçilen öğrenciler arasından örneklem büyüklüğü hesaplanarak oluşturulmuştur. Milli Eğitim İstatistikleri (2013) incelendiğinde, Kırşehir ilinde ortaokul 6., 7. ve 8. sınıflarda 2012-2013 öğretim yılında toplam 10809 ($N_{\text{Erkek}}: 5555$, $N_{\text{Kız}}: 5254$) öğrenci öğrenim görmüştür⁷². Bu çalışma evreninden. 05 sapma miktarında. 05 anlamlılık düzeyinde evrene genelleme yapabilmek için en az 624 kişiye ulaşılması gerekmektedir⁷³. Bu çalışma kapsamında da 726 öğrencinin çalışma grubunda bulunması evrene genelleme yapabilme noktasında yeterli olduğunu göstermektedir. Örneklem büyüklüğü hesaplamalarındaki sayıya ulaşmak için çoğaltıldıktan sonra rastgele yolla Kırşehir il merkezinde yer alan okullara Kırşehir İl Merkezi Milli Eğitim Müdürlüğü yoluyla ulaştırılmıştır. Ölçme aracı ulaştırılan 18 okuldaki toplam 885 öğrenciden 760 tanesi dönüt sağlamıştır. Anketlerin geri dönüş oranı 85,8'dir. Uygulanan 760 anket incelenerek amaca uygun olmayan 34 anket değerlendirme dışı bırakılmıştır. Geriye kalan 726 anket işleme tabi tutulmuştur.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama sürecinde iki ölçme aracı kullanılmıştır. Birinci aşamada öğrencilerin kişisel bilgilerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen *Kişisel Bilgiler Formu (KBF)*, ikinci aşamada öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini değerlendirmek için Matson, Rotatory ve Hessel (1983) tarafından geliştirilen *Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği* kullanılmıştır⁶⁹.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu

Kişisel Bilgiler Formu (*KBF*) araştırma sürecinde bağımlı değişken olarak tanımlanan öğrencilerin sosyal becerileri üzerine etkili olabileceği düşünülen bağımsız değişkenler düşünülerek oluşturulmuştur. Bu kısım öğrencilerin cinsiyet, sınıf seviyesi, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve gelir düzeyi gibi kişisel ve ailesel etkenler ile ilgili maddeleri içerirken, spor yarışmalarına lisanslı katılma durumu ve okulda spor tesisinin/lerinin olup olmaması gibi maddeler yer alacak şekilde de yapılandırılmıştır. Araştırma süresince de bu değişkenler ile öğrencilerin sosyal becerileri arasındaki ilişkiler irdelenmiştir.

3.3.2. Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği

Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği 1983 yılında Matson, Rotatory ve Hessel tarafından geliştirilmiş olup Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında 47 maddelik ölçme aracının yapı geçerliliği kapsamında iki faktörde toplandığı görülmüştür. Bu faktörler Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Faktör I-olumsuz sosyal davranışlar, Faktör II-olumlu sosyal davranışlar şeklinde gruplandırılmıştır. Bununla birlikte Bacanlı ve Erdoğan (2003) ölçeğin alt faktörleri olan 23 maddelik olumsuz sosyal davranışlar (Faktör I) için Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısını 0.68 ve 24 maddelik olumlu sosyal davranışlar (Faktör II) için Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısını 0.74 olarak hesaplanmışlardır. Bu bulgular Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeğinin güvenilir sonuçlar vereceğini göstermektedir. En son haliyle 47 maddelik ölçekte yer alan 2., 3., 4. 5., 6., 9., 12., 13., 15., 17., 18., 21., 24., 25., 29., 31., 32., 33., 38.,41., 42., 45. ve 47. maddeler olumsuz sosyal davranışlar ile ilişkili iken 1., 7., 8., 10., 11., 14., 16., 19., 20., 22., 23., 26., 27., 28., 30., 34.,

35., 36., 37., 39., 40., 43., 44., ve 46. maddeler olumlu sosyal davranışlarla ilişkili olarak yapılandırılmıştır⁶⁹.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Veri seti analiz edilmeden önce verilerin normal dağılım testleri yapılmıştır. Bu süreçte çalışma grubunda 50'den fazla öğrencinin bulunmasından dolayı Kolmogrov-Smirnov testi kullanılmıştır. Veri seti ile ilgili normal dağılım testi sonuçları Tablo 3,1'de verilmiştir.

Tablo 3.1. Veri setine ait normal dağılım testi sonuçları

	Olumlu sosyal davranışlar	Olumsuz sosyal davranışlar	Genel
Kolmogorov-Smirnov Z	2,321	2,705	2,143
p	,000	,000	,000

Tablo 3.1 incelendiğinde veri setine ait Kolmogorov-Smirnov Z normal dağılım testi sonuçları ölçeğin genelinde ($Z=2,143$), olumlu sosyal davranışlar ($Z=2,321$) ve olumsuz sosyal davranışlar ($Z=2,705$) boyutunda elde edilen değerlerin anlamlı olduğu görülmektedir. Bu anlamlı değerler veri setinin normal dağılım göstermediğini ifade etmektedir. Bununla birlikte veri analizi sürecinde varyansların homojenliği test etmek için F testi kullanılmış ve elde edilen değerlere aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 3.2. Varyans homojenlik testi ile ilgili sonuçlar

Bağımsız Değişkenler	F	df1	df2	p.
Cinsiyet	1,091	1	724	,297
Sınıf seviyesi	1,414	2	723	,244
Spor yarışmalarına lisanslı katılma durumu	1,649	1	724	,200
Okulda spor tesisi durumu	,534	1	724	,465
Baba eğitim durumu	1,536	4	721	,190
Anne eğitim durumu	,526	4	721	,716

Bağımlı değişken: öğrencilerin sosyal beceri puanları

Varyansların homojenliği testi (homogeneity of variance test) tablosundaki anlamlılık (p) değerinin her bir değişken boyutunda 0,05 değerinden yüksek olması varyansların homojen dağıldığını göstermektedir.

Kalaycı (2010)'ya göre parametrik hipotez testlerinin varsayımları; (1) verilerin aralıklı veya oransal olması, (2) verilerin normal dağılıma uyması ve (3) varyansların homojen olması gerekmektedir⁷⁰. Ancak bu üç varsayımdan en az birinin ihlal edilmesi durumunda parametrik olmayan testler kullanılır. Bu araştırma sürecinde de ölçme aracı aralık niteliğinde ve varyanslar homojen dağılım göstermesine rağmen verilerin normal dağılım göstermemesi araştırma verilerinin analizinde parametrik olmayan istatistik yöntemlerinin kullanılması gerektirmektedir. Elde edilen bu bulgular doğrultusunda verilerin çözümlenme sürecinde; cinsiyet, spor yarışmalarına lisanslı katılma durumu, okulda spor tesisi durumuna göre öğrencilerin sosyal becerileri arasındaki farkın belirlenmesinde Mann Whitney U testi, sınıf seviyesi, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu ve gelir düzeyine öğrencilerin

sosyal becerilerinin irdelenmesinde Kruskal Wallis testi parametrik olmayan istatistik yöntemleri kapsamında kullanılmıştır.

Elde edilen veriler, 0.05 önem düzeyinde yorumlanmıştır.

Bununla birlikte, sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinden elde edilen puanların yorumlanmasında beşli değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Değerlendirme ölçeği grup değer aralığının tespitinde;

$A = \frac{R_{anj} (n-1)}{\text{yapılacak grup sayısı } (n)}$ formülü kullanılmıştır (Balci, 2010). Buna göre değerlendirme ölçeği Tablo 3.3'de verilmiştir:

Tablo 3.3. Nitelik Grupları ve Sınırları

Verilen Ağırlık	Nitelik Grupları	Sınırı
5	Bana tamamen uygun	4.20-5.00
4	Bana oldukça uygun	3.40-4.19
3	Bana biraz uygun	2.60-3.36
2	Bana pek uygun değil	1.80-2.59
1	Bana hiç uygun değil	1.00-1.79

4.BULGULAR

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ilgili bulgulara bu kısım altında üç ana başlık altında yer verilmiştir. Birinci boyutta sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin geneli ve ölçeği oluşturan olumlu ve olumsuz sosyal davranışlar ayrı ayrı değerlendirilmiştir. İkinci boyutta ise araştırma sürecinde bağımsız değişkenler olarak araştırmacı sürecine katılan öğrencilerin kişisel bilgilerine göre sosyal becerileri değerlendirilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeyleri İle İlgili Bulgular

	n	\bar{X}	SD	Minimum	Maksimum
GENEL	726	2,89	,320	1,17	4,72
Olumlu sosyal davranışlar	726	4,00	,616	1,17	5,00
Olumsuz sosyal davranışlar	726	1,74	,578	1,00	4,70

Tablo 4.1 incelendiğinde ortaokul 6. 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kendilerine biraz uygun seviyesinde ($\bar{X}=2,89$; $SD=,320$) olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte ölçme aracını oluşturan faktörlere verilen cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde, öğrencilerin olumlu sosyal davranışlar için kendilerine oldukça uygun ($\bar{X}=4,00$; $SD=,616$) olduklarını ifade ederlerken, olumsuz sosyal davranışlar için kendilerine hiç uygun bir davranış olmadıklarını ($\bar{X}=1,74$; $,578$) ifade etmişlerdir.

Tablo 4.2. Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğini oluşturan olumsuz sosyal davranışlar ile ilgili verilen cevaplar

Maddeler	\bar{X}	SD
2. İnsanları korkuturum veya bir kabadayı gibi davranırım.	1,56	1,005
3. Kolayca sinirlenirim.	2,77	1,319
4. Sık sık yakınırım ya da şikayet ederim.	1,63	,977
5. Başka biri konuşurken konuşurum (konuşmasını keserim).	1,42	,849
6. Bana ait olmayan eşyaları izinsiz alırım ya da kullanırım.	1,27	,852
9. Öfkələndiğim zaman tokat atarım veya vururum.	2,03	1,342
12. Diğer çocuklara tehdit eder gibi bakarım.	1,64	1,115
13. Bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenirim veya kıskanırım.	1,56	1,101
15. Verdiğim sözleri tutmam (sözümde durmam).	1,52	1,165
17. İstedğim bir şeyi almak için yalan söylerim.	1,38	,935
18. İnsanları kızdırmak için onlara sataşırım.	1,53	1,081
21. İnsanlarla konuşmaktan korkarım.	1,79	1,305
24. Bile bile diğerlerinin duygularını incitirim (diğer insanları üzmemeye çalışırım).	1,41	1,058
25. İnsanlarla dalga geçerim.	1,54	1,127
29. Diğer insanlardan daha iyiymişim gibi davranırım.	2,17	1,469
31. İnsanlar benimle uğraşmadığında bile uğraştıklarını zannederim.	1,77	1,239
32. İnsanları rahatsız edecek sesler çıkarırım (geğirmek, burnumu çekmek gibi).	1,41	1,024
33. Çok yüksek sesle konuşurum.	1,92	1,292
38. Yalnız başıma oynarım.	2,15	1,525
41. Sık sık kavga ederim.	1,87	1,345
42. Başkalarını kıskanırım.	2,14	1,578
45. Başkalarının yanında haddinden fazla kalırım (bu onları sıkar).	1,87	1,353
47. Birileriyle şakalaşırken onları incitirim.	1,61	1,152
Genel	1,74	,578

Tablo 4.2 incelendiğinde, ortaokul öğrencilerinin ölçeği oluşturan olumsuz davranışlar ile ilgili genel ortalamalarının bana hiç uygun değil seviyesinde ($\bar{X}=1,74$; $SD=,578$) olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrenciler; insanları korkutmanın veya bir kabadayı gibi davranmanın ($\bar{X}=1,56$; $SD= 1,005$), sık sık yakınmanın veya şikayet etmenin ($\bar{X}=1,63$; $SD=,983$), başka birinin konuşmasını kesmenin ($\bar{X}=1,63$; $SD= ,977$), ait olmayan eşyaları izinsiz almanın ($\bar{X}=1,27$; $SD=,852$), diğer çocuklara tehdit eder gibi bakmanın ($\bar{X}=1,64$; $SD=1,115$), bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenmenin ($\bar{X}=1,56$; $SD= 1,101$), verilen sözleri tutmanın ($\bar{X}=1,52$; $SD= 1,165$), istediği bir şeyi almak için yalan söylemenin ($\bar{X}=1,38$; $SD= ,935$), insanları kızdırmak için onlara sataşmanın ($\bar{X}=1,53$; $SD= 1,081$), bile bile diğerlerinin duygularını incitmenin ($\bar{X}=1,41$; $SD= 1,058$), insanlarla dalga geçmenin ($\bar{X}=1,54$; $SD= 1,127$), insanların kendisiyle uğraştıklarını zannetmenin ($\bar{X}=1,77$; $SD=1,239$), insanları rahatsız edecek sesler çıkartmanın ($\bar{X}=1,41$; $SD=1,024$), birileriyle şakalaşırken onları incitmenin ($\bar{X}=1,61$; $SD=1,152$) kendilerine hiç uygun davranışlar olmadığını vurgulamışlardır.

Öğrenciler kendilerine pek uygun olmayan bir davranış olarak ise, öfkelendikleri zaman tokat atma veya vurma ($\bar{X}=2,03$; $SD=1,342$), insanlarla konuşmaktan korkma ($\bar{X}=1,79$; $SD=1,305$), diğer insanlardan daha iyiymiş gibi davranma ($\bar{X}=2,17$; $SD=1,469$), çok yüksek sesle konuşma ($\bar{X}=1,92$; $SD=1,292$), yalnız başına oynama ($\bar{X}=2,15$; $SD=1,525$), sık sık kavga etme ($\bar{X}=1,87$; $SD=1,345$), başkalarını kıskanma ($\bar{X}=2,14$; $SD=1,578$) ve başkalarının yanında haddinden fazla kalma ($\bar{X}=1,87$; $SD=1,353$) sıralamışlardır.

Yukarıda vurgulanan olumsuz davranışları öğrenciler hiç uygun olmama yada pek uygun olmama olarak vurgulamalarına rağmen

kolayca sinirlenmenin ($\bar{X}=2,77$; $SD=1,319$) kendileri için biraz uygun bir davranış olduğunu söylemişlerdir.

Tablo 4.3. Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğini oluşturan olumlu sosyal davranışlar ile ilgili verilen cevaplar

Maddeler	\bar{X}	SD
1. İnsanları güldürürüm.	3,64	1,171
7. İnsanlarla konuşurken onların yüzüne bakarım.	4,12	1,269
8. Birçok arkadaşım var.	4,34	1,101
10. İncinmiş bir arkadaşşıma yardım ederim.	4,43	,961
11. Üzgün bir arkadaşşıma neşelendiririm.	4,43	,905
14. Bir başkası iyi bir şey yaptığında mutlu olurum.	4,19	1,205
16. İnsanlara hoş göründüklerini söylerim.	3,75	1,340
19. İnsanlara yaklaşıp bir sohbet başlatabilirim.	3,98	1,188
20. Biri benim için bir şey yaptığında mutlu olurum ve teşekkür ederim.	4,47	1,077
22. İyi sır saklarım.	4,44	1,092
23. Nasıl arkadaş edinileceğini bilirim.	4,16	1,278
26. Arkadaşlarımı savunurum.	4,18	1,246
27. İnsanlar konuşurken onlara bakarım.	4,20	1,175
28. Sahip olduklarımı başkalarıyla paylaşıyorum.	4,03	1,299
30. Duygularımı belli ederim.	3,32	1,480
34. İnsanlara isimleriyle hitap ederim.	3,95	1,390
35. İnsanlara yardım teklif ederim.	4,06	1,231
36. Başkalarıyla konuşurken sorular sorarım.	3,46	1,438
37. Arkadaşlarımı sık sık görürüm.	3,81	1,360
39. Birini incittiğimde üzülürüm.	3,85	1,453
40. Oyunlarda diğer çocuklara katılırım.	3,65	1,544
43. Benimle iyi geçinen insanlara iyi davranırım.	4,17	1,326
44. Başkalarına hal hatır sorarım.	3,93	1,442
46. Diğer insanların şakalarına ve anlattıkları komik öykülere gülerim.	3,45	1,509
Genel	4,00	,616

Tablo 4.3'e göre ortaokul öğrencilerinin sosyal beceriler ölçeğini oluşturan olumlu sosyal davranışlar ile ilgili genel ortalamalarının bana uygun seviyesinde ($\bar{X}=4,00$; $SD=,666$) olduğu görülmektedir. Bununla birlikte olumlu sosyal davranışlar boyutunu oluşturan maddeler incelendiğinde; birçok arkadaşının olması ($\bar{X}=4,34$; $SD=1,101$), incinmiş bir arkadaşına yardım etmenin ($\bar{X}=4,43$; $SD=,961$), üzgün bir arkadaşını neşelendirmenin ($\bar{X}=4,43$; $SD=,905$), birisinin bir şey yaptığında mutlu olmanın ($\bar{X}=4,19$; $SD=1,205$) ve iyi sır saklamanın ($\bar{X}=4,44$; $SD=1,092$) davranışlarının kendilerine çok uygun davranışlar olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler duygularını belli etmenin ($\bar{X}=3,32$; $SD=1,480$) kendilerince biraz uygun bir davranış olduğu vurgusunu yapmışlardır.

Tablo 4.4. Öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili Mann Whitney U testi sonuçları

	Cinsiyet	n	Sıra ort.	Sıra Top.	U	p
GENEL	Kız	359	371,95	133530,50	62842,5	,283
	Erkek	367	355,23	130370,50		
Olumsuz sosyal davranışlar	Kız	359	335,63	120489,50	55869,5	,000*
	Erkek	367	390,77	143411,50		
Olumlu sosyal davranışlar	Kız	359	393,61	141305,00	55068,0	,000*
	Erkek	367	334,05	122596,00		

*p<0.05

Tablo 4.4'de öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre sosyal becerileri düzeyleri incelendiğinde grupların sıra ortalamalarında kız öğrencilerin ortalamalarının erkek öğrencilerden daha yüksek olmasına rağmen bu farkın ölçeğin genelinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı görülmektedir ($U=62842,5$; $p=,283$; $p>0,05$). Bu bulgu öğrencilerin sosyal becerileri düzeylerinin cinsiyet özellikleri ile ilişkili olmadığını göstermektedir.

Öğrencilerin sosyal becerilerini değerlendirme ölçeğini oluşturan alt boyutlara bakıldığında ise hem olumsuz hem de olumlu sosyal davranışlarda sıra ortalamaları arasında farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($U_{\text{olumsuz}}=55869,5$; $p<0,05$; $U_{\text{olumlu}}=55068,0$; $p<0,05$). Sıra ortalaması değerlerine bakıldığında, olumsuz sosyal davranışlarda anlamlı farkın kaynağı erkek öğrencilerin sıra ortalamaları lehine oluşurken, olumlu davranışlarda ise kız öğrencilerin ortalamaları lehine anlamlı fark oluşmuştur.

Tablo 4.5. Öğrencilerin sınıf seviyelerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Sınıf seviyesi	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı
GENEL	6.Sınıf(a)	113	324,31				
	7.Sınıf(b)	231	356,62	2	6,355	,042*	c>a
	8.Sınıf(c)	382	379,25				
Olumsuz Sosyal Davranışlar	6.Sınıf	113	340,27				
	7.Sınıf	231	355,72	2	2,872	,238	YOK
	8.Sınıf	382	375,08				
Olumlu Sosyal Davranışlar	6.Sınıf	113	347,70				
	7.Sınıf	231	366,44	2	,760	,684	YOK
	8.Sınıf	382	366,39				

* $p<0.05$

Tablo 4.5'de öğrencilerin sınıf seviyelerine göre sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde, sıra ortalamaların 8. sınıf öğrencilerin sosyal becerileri, 7. ve 6.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ayrıca 7. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin 6. sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olduğu ifade edilebilir. Sınıf seviyelerine göre oluşan bu sosyal beceri düzeyleri arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2(2)=6,355$; $p=,042$; $p>0,05$). Bu bulgu öğrencilerinin sınıf

seviyelerinin onların sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olduğunu göstermektedir. Anlamalı farkın kaynağı ise 8. ve 6.sınıflar arasında 8.sınıflar lehine oluşmuştur. Bu durum 8.sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin 6.sınıflara göre anlamalı derecede farklılaştığını göstermektedir.

Öğrencilerin sosyal becerilerini değerlendirme ölçeğini oluşturan alt faktörlerde öğrencilerin sosyal becerileri incelendiğinde ise her bir sınıf seviyesine göre olumu ($\chi^2(2) = ,760$; $p > 0,05$) ve olumsuz sosyal davranışlar ($\chi^2(2) = 2,872$; $p > 0,05$) değişmemektedir. Bununla birlikte sıra ortalamaları dikkate alındığında olumsuz sosyal davranışların sınıf seviyesi arttıkça arttığı belirlenmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin spor yapma değişkenine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili Mann Whitney U testi sonuçları

	Spor yarışmalarına lisanslı katılma durumu	n	Sıra ort.	Sıra Top.	U	p
GENEL	Katılmadım	483	353,95	170958,00	54072,0	,084
	Katıldım	243	382,48	92943,00		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Katılmadım	483	364,70	176148,00	58107,0	,828
	Katıldım	243	361,12	87753,00		
Olumlu sosyal Davranışlar	Katılmadım	483	350,94	169504,00	52618,0	,023*
	Katıldım	243	388,47	94397,00		

*p<0.05

Tablo 4.6 incelendiğinde, öğrencilerin spor yapma ve lisanslı olarak bir spor yarışmasına katılma durumlarına göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri, ölçeğin genelinde evet, katıldım diyen öğrencilerin sıra ortalamaları hayır, katılmadım diyen öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen bu ortalamalar arası farkın anlamlı olmadığı görülmektedir (U=54072,0; p=,084; p>0,05).

Öğrencilerin sosyal becerilerini değerlendirme ölçeğini oluşturan olumsuz sosyal davranışlarda da gruplar arası sıra ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farka neden olmadığı görülmektedir (U=58107,0; p>0,05). Ancak olumlu sosyal davranışlarda ise bir spor dalına ait lisans ile spor yarışmalarına katılan öğrencilerin sıra ortalamalarının böyle bir lisansa sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Gruplar arasında sıra ortalamaları farkı ise istatistiksel olarak anlamlıdır (U=52618,0; p<0,05).

Tablo 4.7. Öğrencilerin okullarındaki spor tesisi durumu değişkenine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verdikleri cevaplar ile ilgili Mann Whitney U testi sonuçları

	Okulda spor tesisi durumu	n	Sıra ort.	Sıra Top.	U	p
GENEL	Var	338	346,16	117003,0	59712,0	,038*
	Yok	388	378,60	146898,0		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Var	338	368,01	124387,0	64048,0	,589
	Yok	388	359,57	139514,0		
Olumlu Sosyal Davranışlar	Var	338	342,87	115889,5	58598,5	,013*
	Yok	388	381,47	148011,5		

* p< 0.05

Tablo 4.7’de öğrencilerin okullarındaki spor tesislerinin durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde hayır, yok diyen öğrencilerin sosyal beceri sıra ortalamalarının, evet var diyen öğrencilerden daha yüksek olduğu ve farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir (U=59712,0; p<0,05). Ayrıca ölçeği oluşturan olumlu sosyal davranışlar alt boyutlar boyutunda öğrencilerin sıra ortalaması değerlerine bakıldığında okullarında spor tesisi bulunmayan öğrencilerin daha olumlu sosyal becerilere sahip oldukları görülmektedir (U=58598,5; p<0,05). Bununla birlikte okullarında bir spor tesisi bulunan öğrencilerin olumsuz sosyal davranışları okullarında böyle bir imkan bulunmayan öğrencilere göre daha yüksektir. Ancak bu sıra ortalamaları farkı istatistiksel olarak anlamlı değildir (U=64048,0; p>0,05).

Tablo 4.8. Baba eğitim durumuna göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verilen cevaplar ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Baba eğitim durumu	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamli farkın kaynağı
GENEL	İlköğretim (a)	193	346,89	4	7,792	,100	YOK
	Ortaöğretim (b)	175	352,49				
	Lise(c)	213	360,33				
	Lisans(d)	129	398,23				
	Lisansüstü(e)	16	446,50				
Olumsuz Sosyal Davranışlar	İlköğretim (a)	193	361,82	4	,922	,921	YOK
	Ortaöğretim (b)	175	374,29				
	Lise(c)	213	354,63				
	Lisans(d)	129	367,08				
	Lisansüstü(e)	16	354,97				
Olumlu Sosyal Davranışlar	İlköğretim (a)	193	339,57	4	11,813	,019*	d>a e>a e>b
	Ortaöğretim (b)	175	342,63				
	Lise(c)	213	376,92				
	Lisans(d)	129	391,93				
	Lisansüstü(e)	16	472,44				

*p<0.05

Tablo 4.8 incelendiğinde öğrencilerin baba öğrenim düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin genelinde gruplar arasında anlamlı bir farkın oluşmadığı görülmektedir ($\chi^2(2)= 7,792$; $p=,100$; $p>0,05$). Ancak baba öğrenim durumuna göre sıra ortalamalarına bakıldığında baba öğrenim seviyesinin artmasıyla birlikte öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri de arttığı belirlenmiştir.

Ölçeği oluşturan alt boyutlardan olumsuz davranışlar kısmında da baba öğrenim durumuna göre herhangi bir anlamlı fark oluşmazken ($\chi^2(2)= ,922$; $p>0,05$), olumlu davranışlar boyutunda gruplar arası ortalamalar istatistiksel olarak anlamlıdır ($\chi^2(2)= 11,813$; $p<0,05$). Ölçeği oluşturan altı boyutlardan olumlu davranışlar boyutunda farkın kaynağı incelendiğinde; öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin baba

eğitim durumları lisans mezunu olanlar ile ilkokul mezunu olanlar arasında ve babası lisans mezunu olanlar lehine olduğu görölmektedir. Lisansüstü ve ilköğretim eğitim durumuna sahip babaya sahip olan öğrenciler arasında lisansüstü eğitime sahip olanlar lehine anlamlı bir farklılık görölmektedir. Ayrıca, lisansüstü ve ortaöğretim eğitim durumuna sahip olan baba arasında lisansüstü eğitim lehine öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark görölmektedir. Bununla birlikte, öğrencilerin olumlu davranışları baba öğrenim seviyesi arttıkça artmaktadır. Yani babası lisans mezunu olan öğrenciler, babası lise, ortaöğretim ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerden daha yüksek olumlu davranışlara sahiptir.

Tablo 4.9. Anne eğitim durumugöre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verilen cevaplar ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Anne eğitim durumu	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı
GENEL	İlköğretim	307	357,02				
	Ortaöğretim	177	355,29				
	Lise	167	361,92	4	8,029	,091	YOK
	Lisans	63	393,78				
	Lisansüstü	12	513,46				
	Olumsuz Sosyal Davranışlar	İlköğretim	307	348,96			
Ortaöğretim		177	364,28				
Lise		167	374,87	4	5,652	,227	YOK
Lisans		63	381,33				
Lisansüstü		12	472,17				
Olumlu Sosyal Davranışlar		İlköğretim	307	361,57			
	Ortaöğretim	177	361,55				
	Lise	167	356,82	4	2,049	,727	YOK
	Lisans	63	382,98				
	Lisansüstü	12	432,38				

Tablo 4.9'da öğrencilerin sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin genelinde verdikleri cevaplar incelendiğinde, anne öğrenim düzeylerine göre gruplar arasındaki farkın anlamlı olmadığı görülmektedir ($\chi^2(2)= 8,029$; $p=,091$; $p>0,05$). Ayrıca grupların sıra ortalamaları, anne öğrenim düzeyinin artması ile birlikte öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin de arttığı saptanmıştır. Bu durum anne eğitim durumun öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi ile paralel olduğunu göstermektedir.

Ölçeği oluşturan alt faktörlere bakıldığında yine hem olumsuz davranışlarda ($\chi^2(2)= 5,652$; $p>0,05$) hemde olumlu davranışlarda ($\chi^2(2)= 2,049$; $p>0,05$) anne mesleğine göre öğrencilerin sosyal becerilerinin istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur. Fakat hem olumlu hemde olumsuz maddelerde öğrencilerin anne öğrenim durumun artmasıyla sosyal davranışlarının da arttığı görölmektedir. Yani bu bulgu anneleri lisans mezun olan öğrencilerin annesi lise, ortaöğretim ve ilköğretim mezunu olan öğrencilerden hem daha yüksek olumsuz davranış hemde daha yüksek olumlu davranış içinde buldukları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4.10. Ailelerin gelir düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verilen cevaplar ile ilgili Kruskal Wallis testi sonuçları

	Gelir düzeyi (TL)	n	Sıra ort.	sd	χ^2	p	Anlamlı farkın kaynağı
GENEL	Altı-1000 (a)	230	322,66				
	1001-1500(b)	198	388,62	4	13,776	,008*	b>a
	1501-2000(c)	112	365,12				d>a
	2001-2500(d)	87	386,23				e>a
	2501-Üstü(e)	99	386,33				
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Altı-1000 (a)	230	347,48				
	1001-1500(b)	198	367,50	4	3,923	,416	YOK
	1501-2000(c)	112	383,10				
	2001-2500(d)	87	347,37				
	2501-Üstü(e)	99	384,71				
Olumlu Sosyal Davranışlar	Altı-1000 (a)	230	330,35				
	1001-1500(b)	198	381,32	4	9,355	,053	YOK
	1501-2000(c)	112	365,71				
	2001-2500(d)	87	393,88				
	2501-Üstü(e)	99	375,70				

*p<0.05

Tablo 4.10. incelendiğinde öğrencilerin gelir düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin genelinde gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir ($\chi^2(2)= 13,776$; p=,008; p<0,05). Bu anlamlı farkın kaynağı incelendiğinde, aile gelirinin 1001-1500 arasındaki öğrenciler ile 1000 ve altı gelir düzeyine sahip olan öğrenciler arasında ve 1001-1500 lehine; aile gelirinin 2001-2500 arasındaki öğrenciler ile 1000 ve altı gelir düzeyine sahip olan öğrenciler arasında ve 2001-2500 lehine; aile gelirinin 2500 ve üzeri ile 1000 ve altı gelir düzeyine sahip olan öğrenciler arasında ve 2500 ve üzeri lehine istatistiki olarak anlamlı bir farkın olduğu görülmektedir. Bu bulgu öğrencilerinin gelir düzeylerinin öğrencilerin sosyal becerileri üzerinde etkili bir değişken olduğunu göstermektedir. Grupların sıra ortalamalarına bakıldığında ise en yüksek ortalamanın geliri 1001-1500 TL olan öğrencilere ait olduğu

görülürken, gelir düzeyinin artmasıyla birlikte öğrencilerinin sosyal becerilerinin arttığı da söylenebilir.

Ölçeği oluşturan alt faktörler incelendiğinde ise hem olumsuz davranışlar da öğrencilerin ailenin gelir düzeyine göre değişmediği ($\chi^2(2)=3,923$; $p>0,05$), hem de olumlu davranışlarda gruplar arası sıra ortalamaları farklarının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir ($\chi^2(2)=9,355$; $p<0,05$).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırma problemine ilişkin ulaşılan bulgulara ait sonuçlara yer verilmiş ve literatürde var olan çalışmalarla tartışılmıştır.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet özelliklerine göre irdelendiğinde gruplar arasında $U=62842,5$; $p=,283$; $p>0,05$ e göre anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.4). Bu bulgu öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet özellikleri ile ilişkili olmadığını göstermektedir. Literatür incelendiğinde Duman (2008) farklı bir örneklem grubu olarak Almanya da yaşayan Türk öğrenciler üzerinde yürüttüğü çalışmasında, öğrencilerin cinsiyet özelliklerinin onların sosyal düzeylerinde etkili bir faktör olmadığını saptamıştır⁷⁴.

Bayraktar (1999) spor yapan öğrenciler ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır⁷⁵.

Arı (1989) çalışmasında cinsiyet özelliklerinin öğrencilerin kişisel, sosyal ve genel uyum düzeyleri üzerinde etkisi olmadığı sonucunu bulmuştur⁷⁶.

Yıldırım (2012) spor yapan öğrenciler ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır. Bu bulgular, bu çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında farklılığın olmadığı sonucunu göstermektedir⁷⁷.

Ancak Arslanoğlu (2010) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet özelliklerine

göre değiştiği ve bu değişimin olumlu yönde kız öğrenciler lehine olduğu sonucuna ulařmıřtır⁷⁸.

Balyan (2009) alışmasında; öğrencilerin olumlu sosyal becerisi cinsiyete göre farklılık göstermektedir. Kızların olumlu sosyal beceri düzeyleri erkeklerden daha fazladır. Cinsiyetler arasındaki farklığa baktığımızda; erkeklerin olumsuz sosyal beceri düzeyi kızlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulařmıřtır⁷⁹.

Soyer, Can ve Yentür (2010) İlköğretim düzeyinde sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin iletişim becerilerinde kız öğrenciler lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna varmıřlardır⁸⁰.

Hergüner, Güven ve Yaman (1997) alışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucunu bulmuřtur⁸¹.

Güçlü ve Yentür'ün (2008) alışmasında Cinsiyet değişkeni bakımından kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulařmıřtır⁸². Bu bulgular bu çalışma bulguları ile paralellik göstermemektedir. Bu farklılığın yapılan çalışmalardaki öğrencilerin farklı yaş aralıklarında olmasından veya yaşanılan yerin farklı olmasından kaynaklandığı düşünölmektedir.

Öğrencilerin sınıf seviyeleri onların sosyal beceri düzeyleri üzerinde $\chi^2(2)=6,355$; $p=,042$; $p>0,05$ e göre etkilidir (Tablo 4.5). Bu bulgu öğrencilerin sınıf seviyelerinin onların sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri artıkça sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. Literatür incelendiğinde Balyan (2009) alışmasında öğrencilerin, olumlu sosyal beceri düzeyleri sınıfa ve okul türü ve sınıf durumlarına göre farklılık göstermediği

sonucunu tespit etmiştir⁷⁹.Çalışma bu yönüyle yapılan çalışma bulgularını desteklememektedir. Bu farkın, çalışma yapılan ilin farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir

Türkel (2010)çalışmasında aile uyumu, sportif faaliyetlere katılım düzeyi, sosyal uyum ve iletişim beceri düzeylerinde, öğrencilerin sınıf düzeyleri açısından anlamlı fark bulmuştur⁸³.Bu bulgular, bu çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi, öğrencilerin sınıf seviyeleri ile sosyal beceri değişkeni arasında farklılığın olduğu sonucunu göstermektedir.

Bir spor dalına ait lisansının olup olmaması ve bu lisansla bir spor yarışmasına katılma durumlarına göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde ise $U=54072,0$; $p=,084$; $p>0,05$ e göre evet, katıldım diyen öğrencilerin sıra ortalamaları hayır, katılmadım diyen öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen öğrencilerin spor yarışmalarına lisanslı katılma durumlarının onların sosyal beceri düzeylerini etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 4.6). Bu bulgular öğrencilerin spor yarışmalarına lisanslı katılma durumlarının onların sosyal beceri düzeylerine etkisi olmadığını göstermektedir.

Okullarında spor tesislerinin olup-olmaması değişkenine göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde $U=59712,0$; $p<0,05$ e göre okullarında spor tesisi bulunmayan öğrencilerin daha olumlu sosyal becerilere sahip oldukları saptanmıştır (Tablo 4.7). Bu bulgu, okullarında spor tesisleri bulunan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde

Balyan (2009)çalışmasında spor salonu olmayan ve devlet okullarında okuyan öğrencilerin olumlu sosyal beceri düzeyleri spor salonu olan okullardaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır

⁷⁹ .Bu bulgu, bu çalışma bulguları ile paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar araştırma sonuçlarının da gösterdiği gibi, öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile Okullarında spor tesislerinin olup-olmaması değişkeni arasında farklılığın olduğu sonucunu göstermektedir. Bu durum nedeninin okullarında sosyal tesis olmayan çocukların Gençlik Spor İl Müdürlüğü'nün tesislerinde veya Belediyeler ile diğer kamu kurumları veya özel kurumların imkânlarını kullanarak daha fazla farklı ortamlarda spor yaptıklarından ve bundan dolayı farklı öğrencilerle ilişki kurmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anne ve baba öğrenim düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeği incelendiğinde baba eğitim durumu değişkenine $\chi^2(2)= 7,792$; $p=,100$; $p>0,05$ göre ve Anne eğitim durumu değişkenine $\chi^2(2)= 8,029$; $p=,091$; $p>0,05$ göre genel olarak anne ve baba eğitim durumu öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi ile paralel yönde eğilim göstermektedir (Tablo 4.8, 4.9). Alan yazın incelendiğinde Kızıltan (1984) çalışmasında anne ve babanın eğitim seviyesi arttıkça çocuğunda uyum düzeyinin yükseldiğinin anne ve babanın eğitim seviyesi ile öğrencinin kişisel uyum, sosyal uyum ve genel uyum düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğunu sonucunu bulmuştur⁸⁴.Bu bulgu, bu çalışma bulgularını destekler niteliktedir.

Ancak Tunçel (2005) çalışmasında Eğitim Fakültesi ve BESYO öğrencilerinin anne ve baba eğitim düzeyi değişkenine göre uyumlarını incelediğinde öğrencilerin genel uyum, kişisel uyum ve sosyal uyumları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır⁸⁵.Çalışma bu yönüyle yapılan çalışma bulgularını desteklememektedir. Bu farkın, çalışma yapılan gurubun yaş farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Öğrencilerin gelir düzeyleri $\chi^2(2)= 13,776$; $p=,008$; $p<0,05$ e göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili bir değişkendir (Tablo 4.10) Gelir düzeyinin artmasıyla birlikte öğrencilerinin sosyal becerilerinin arttığı da belirlenmiştir. Balyan (2009) çalışmasında gelir düzeyi arttıkça sosyal beceri düzeyinin de arttığı sonucuna ulaşmıştır. Çalışma bu yönüyle yapılan çalışma bulgularını destekler niteliktedir⁷⁹.

Ancak Tunçel (2005) çalışmasında Eğitim Fakültesi ve Besyo öğrencilerinin gelir düzeyleri değişkenine göre öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır⁸⁵. Çalışma bu yönü ile yapılan çalışmayı desteklememektedir. Bu farklılığın nedeninin çalışma yapılan gurubunun yaş ve statü farklılığından kaynaklandığı düşünülmektedir.

6.SONUÇ

Bu bölümde araştırmada ulaşılan bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiş ve öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

Elde edilen bulgular orta okul 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin kendilerine biraz uygun seviyesinde olduğunu ortaya çıkarmıştır. Ölçme aracını oluşturan faktörlere verilen cevaplar ayrı ayrı incelendiğinde ise öğrenciler olumlu sosyal davranışlar için kendilerine oldukça uygun olduklarını ifade ederlerken, olumsuz sosyal davranışlar için kendilerine hiç uygun bir davranış olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Öğrenciler kendileri için; insanları korkutmanın veya bir kabadayı gibi davranmanın, sık sık yakınmanın veya şikâyet etmenin, başka birinin konuşmasını kesmenin, ait olmayan eşyaları izinsiz almanın, diğer çocuklara tehdit eder gibi bakmanın, bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenmenin, verilen sözleri tutmanın, istediği bir şeyi almak için yalan söylemenin, insanları kızdırmak için onlara sataşmanın, bile bile diğerlerinin duygularını incitmenin, insanlarla dalga geçmenin, insanların kendisiyle uğraştıklarını zannetmenin, insanları rahatsız edecek sesler çıkartmanın, birileriyle şakalaşırken onları incitmenin hiç uygun davranışlar olmadığını vurgulamışlardır.

Bununla birlikte öğrenciler kendileri için pek uygun olmayan bir davranışlar olarak; öfkelendikleri zaman tokat atma veya vurma, insanlarla konuşmaktan korkma, diğer insanlardan daha iyiymiş gibi davranma, çok yüksek sesle konuşma, yalnız başına oynama, sık sık kavga etme, başkalarını kıskanma ve başkalarının yanında haddinden fazla kalmayı sıralamışlardır. Bu sıralanan olumsuz davranışları öğrenciler hiç uygun olmama yada pek uygun olmama olarak vurgulamalarına

rağmen kolayca sinirlenmenin kendileri için biraz uygun bir davranış olduğunu söylemişlerdir.

Olumlu sosyal davranışlar boyutunu oluşturan maddeler incelendiğinde ise; birçok arkadaşının olması, incinmiş bir arkadaşına yardım etmenin, üzgün bir arkadaşını neşelendirmenin, birisinin bir şey yaptığında mutlu olmanın ve iyi sır saklamanın davranışlarının kendilerine çok uygun davranışlar olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler duygularını belli etmenin kendilerince biraz uygun bir davranış olduğu vurgusunu yapmışlardır.

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet özelliklerine göre irdelendiğinde gruplar arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak ölçeğini oluşturan alt boyutlara bakıldığında ise hem olumsuz hem de olumlu sosyal davranışlarda öğrencilerin cinsiyet özellikleri etkili bir faktördür. Olumsuz sosyal davranışlarda anlamlı farkın kaynağı erkek öğrenciler lehine oluşurken, olumlu davranışlarda ise kız öğrencilerin ortalamaları lehine anlamlı fark oluşmuştur. Bu durum kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu sosyal davranış sergilediklerini gösterirken, erkek öğrencilerin ise kız öğrencilere göre daha fazla olumsuz sosyal davranış içinde olduklarını göstermektedir.

Öğrencilerin sınıf seviyeleri onların sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkilidir. Elde edilen bulgular 8. sınıf öğrencilerin sosyal becerileri, 7. ve 6.sınıf öğrencilerine göre daha yüksek iken 7. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin 6. sınıftaki öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sınıf seviyeleri artıkça sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. Bununla birlikte ölçeği oluşturan olumsuz sosyal davranışlar öğrencilerin sınıf seviyesi artıkça artmaktadır.

Bir spor dalına ait lisansının olup olmaması ve bu lisansla bir spor yarışmasına katılma durumlarına göre öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde ise evet, katıldım diyen öğrencilerin sıra ortalamaları hayır, katılmadım diyen öğrencilere göre daha yüksek olmasına rağmen öğrencilerin spor yarışmalarına lisanslı katılma durumlarının onların sosyal beceri düzeylerini etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak ölçme aracını oluşturan olumlu sosyal davranışlarda ise bir spor dalına ait lisans ile spor yarışmalarına katılan öğrencilerin böyle bir lisansa sahip olmayan öğrencilere göre daha yüksek sosyal becerilere sahip olduğu saptanmıştır.

Okullarında spor tesislerinin olup-olmaması durumlarına göre sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde ise hayır, yok diyen öğrencilerin sosyal beceri sıra ortalamalarının evet var diyen öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte okullarında spor tesisi bulunmayan öğrencilerin daha olumlu sosyal becerilere sahip oldukları saptanmıştır.

Anne ve baba öğrenim düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verilen cevaplar anlamlı düzeyde değildir. Ancak hem anne hem de baba öğrenim düzeyi arttıkça öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. Bunun yanında baba öğrenim seviyesi öğrencilerin olumlu sosyal davranışlarını geliştirmede etkilidir. Genel olarak anne ve baba eğitim durumu öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişimi ile paralel yönde eğilim göstermektedir.

Öğrencilerin gelir düzeyleri onların becerileri üzerinde etkili bir değişkendir. En yüksek sosyal beceriye sahip öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri 1001-1500 TL aralığında olduğu görülürken, gelir düzeyinin artmasıyla birlikte öğrencilerinin sosyal becerilerinin arttığı da belirlenmiştir.

Sonuç olarak yapılan çalışmada sporun sosyal beceri gelişiminde cinsiyet,sınıf seviyesi, anne baba eğitim düzeyi ve aile gelir durumu değişkenlerine göre bireylere olumlu katkıları olduğu tespit edilmiştir.

Bu sonuçlar ışığında şu önerilerde bulunulabilir:

Öğrencilerin spora katılım düzeylerini arttırmaya yönelik çalışmalar kapsamında, ülke politikaları belirlenmeli ve bu konu ile ilgili yeni projeler üretilmelidir. Bakanlıklar arası koordinasyonla spor eğitimin her evresine yayılmalıdır.

Sınav kaygısı çeken özellikle son sınıf öğrencilerinin spora katılımını sağlayıcı tedbirler alınmalıdır.

Ebeveynlere sporun sosyal ve fiziksel faydalarını anlatan etkinlikler düzenlenerek, öğrencinin spora yönelmesinde aile desteği artırılmalıdır.

Okullardaki sportif faaliyetlerin artırılması yoluna gidilerek öğrencilerin daha çok sosyal deneyim yaşamaları sağlanabilir.

Araştırmada kullanılan Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Ölçeği farklı illerde öğrenim gören öğrencilere uygulanarak araştırma sonuçları karşılaştırılabilir.

Sporun sosyal becerilerin gelişimine katkısı farklı illerde ölçülüp çıkan sonuçlar karşılaştırılabilir.

7.ÖZET

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Bu çalışma, spor yapan ve yapmayan 6,7 ve 8. Sınıf öğrencilerinin Sosyal Beceri Durumlarını incelemek ve sporun sosyal beceriyi geliştirmedeki etkilerini ölçmek amacıyla desenlenmiştir.

İlişkisel tarama yöntemi kullanılan bu çalışmada, veri toplama sürecinde iki ölçme aracı kullanılmıştır. Öğrencilerin kişisel bilgilerin belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgiler formu (KBF), ve öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini değerlendirmek için Matson, Rotatory ve Hessel (1983) tarafından geliştirilen ve Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından Türkçeye uyarlanan Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY) kullanılmıştır⁷³.

Evreni 2013-2014 eğitim öğretim yılında Kırşehir İl merkezinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise random yolla seçilen 726 ortaokul 6,7 ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın analizinde SPSS 20.0 paket programı kullanılmıştır. Veri seti analiz edilmeden önce verilerin normal dağılım testleri yapılmıştır. Bu süreçte çalışma grubunda 50'den fazla öğrencinin bulunmasından dolayı Kolmogrov-Smirnov testi uygulanmıştır⁷².

Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri cinsiyet özelliklerine göre irdelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşılmıştır

Öğrencilerin sınıf seviyeleri sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkilidir.

Bir spor dalına ait lisansının olup olmaması ve bu lisansla bir spor yarışmasına katılma durumları incelendiğinde öğrencilerin spor yarışmalarına lisanslı katılma durumlarının onların sosyal beceri düzeylerine etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır

Öğrencilerin okullarında spor tesislerinin olup-olmaması durumlarına göre sosyal beceri düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Öğrencilerin anne ve baba öğrenim düzeylerine göre sosyal becerileri değerlendirme ölçeğine verilen cevaplar anlamlı düzeyde değildir.

Öğrencilerin gelir düzeyleri onların becerileri üzerinde etkili bir değişkendir.

Anahtar Kelimeler: Spor, Beden Eğitimi, Sosyal Beceri

8.SUMMARY

THE COMPARISION OF SOCAIL ABILITY GRADE STUDENTS WHO DO SPORTS AND WHO DONT'T DO SPORTS

This research has been done to examine the 6th,7th, and 8th grade students social ability level who do sport and the student who don't do sports. It has been aimed to define the influence of sports in improving social ability, also.

In this study, relation scanning method has been used.In the data collecting process two surveying method has been used. First one is the Personel Information Form which was developed by the researcher to get the students' personal information And the other one is the Social Ability Evaluation Survey Of Children, which was developed by Matson, Torary And Hessel (1983) and adapted in Turkish by Bacanlı and Erdoğan⁷³.

The universe consists of the students studying in Kırşehir city center in 2013-2014 Educational Period. The sample consists of the students chosen from 6th,7th and 8th. Grade students of 726 Secondary School at random.

In the analysis of this study, SPSS 20.0 packet program has been used. Before analyzing the data set normal distribution of data has been tested. As there were more than 50 students in the study group, Kolmogrov-Smirnov test has been applied⁷².

It has been understood that gender features have no meaningful effects on the social ability level.

The grades of the students are important in the social ability level of students

Whether the students have licence on a definite sport branch is not important in the social ability level of students.

Whether the students' schools have sport facilities doesn't have important effects on the social ability level of the students.

The answers given to the social ability evaluation survey is not meaningful considering the parents education level.

The income levels of the students are very important faction on their abilities.

Keywords: Sport, Physical Education, Social ability.

9.KAYNAKÇA

1. Uygun S.Eğitimin Tarihsel Temelleri.(internette) http://www.selcukuygun.com/site/?page_id=106 Erişim Tarihi 08.12.2013
2. Demirel Ö. Plandan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı. Ankara: Pegem-A Yayıncılık; 2002.
3. Tamer K, Pulur A. Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri. Ankara: Ada Matbaacılık; 2001.
4. Özyiğit C. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeninin Bugünkü Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi. İzmir: Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu (19-21 Aralık; 1991.
5. Tuncay R. Rehberlik ve Beden Eğitimi. İzmir: 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, 334; 1991.
6. Yamaner F. Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler. Bursa: Ekin Kitapevi; 2001.
7. Selçuk H. Beden Eğitimi ve Spor Uygulamalarında Teorik ve Temel Bilgiler. 1.Basım. Ankara : Nobel Yayınları; 2006.
8. MEB. Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi; 2000
9. Aracı H. Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: Bağırhan Yayınevi. 2001.
10. Megep. Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Geliştirme Projesi. Ankara : Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Psikomotor Gelişim; 2007.
11. Çakmakçı S. Okullardaki Beden Eğitimi Dersinin ve Faaliyetlerinin Öğrencilerin Sosyalleşmelerine Etkileri (Kütahya Örneği). Yüksek Lisans. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi; 2001.

12. İnal A.N. Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş Konya: Desen Ofset Matbaacılık; 2000
13. Çakıroğlu B. Antrenör Sporcu İlişkileri ve Başarıda Spor Psikolojisinin Önemi.Yüksek Lisans.Ankara: Gazi Üniversitesi;1987.
14. Erkal M. Sosyolojik Açıdan Spor. İstanbul: Filiz Kitabevi; 1996.
15. İmamoğlu A.F. Beden Eğitimi ve Sporun Genel Eğitim İçindeki Yeri. Ankara: 2001.
16. Tezcan M. Boş Zamanlar Sosyolojisi.Ankara: Doğan Matbaası;1977.
17. Büyüközdemir M. Beden Eğitimi Dersi ve Faaliyetlerinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi. Yüksek Lisans. Ankara.Gazi Üniversitesi;2008.
18. Zorba E. Herkes İçin Spor.İstanbul :Morpa Yayınevi;2005.
19. Çıdam K. Televizyon ve Spor “ Spor ve Spor Magazin Programlarında Erotizm ve Şiddet”. Yüksek Lisans. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi; 1996.
20. Özbaydar S. İnsan Davranışlarının Bilimsel Sınırları ve Spor Psikolojisi, Bilimsel Sorunlar Dizisi. İstanbul : Altın Kitaplar Yayınevi; 1983.
21. Atlı M. Beden Eğitimi ve Spor Teksiri. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yayınları; 1986.
22. Yetim A. Sosyoloji ve Spor.4.Baskı. Ankara:Berikan Yayınevi;2010.
23. Fisek K. Türkiye’de ve Dünya’da Spor Yönetimi. Ankara: Bağırğan Yayımevi; 1998
24. Orkunoğlu O. Voleybol Antrenörünün El Kitabı. Ankara: B.T.G.M. Voleybol Federasyonu Yayını; 1985.

25. Yıldırım İ, Yetim A, Senel Ö. Farklı Cinsiyetteki Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersinden Beklentileri. Bed. Eğt. Spor Bil. Der. 1996; I(1): s. 52-57
26. Konter E. Spor Psikolojisi El Kitabı. 6.Basım.Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2006.
27. Keten M. Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Güvenlik. Ankara: DPT Yayını; 1976.
28. Sevim Y. Temel Antrenman Bilgisi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım;1997.
29. İşcan F. Türklerde Spor. Ankara : Milli Eğitim Basımevi; 1988.
30. Spor Şûrası. Sporda Eğitim Ve Öğretim Komisyonu Raporu, Ankara, 1990; s.105
31. Akgün N. Egzersiz Fizyolojisi. 4.baskı, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 1992.
32. Göröl M. Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş. Isparta: Tuğra Ofset; 2001.
33. Tükenmez Y. Beden Eğitimi ve Spor. Radikal Gazetesi, 27 Haziran; 1999; s-10
34. Hiçyılmaz E. Türkiye’de Spor. İstanbul:Yeni Yüzyıl Kitaplığı Türkiye’nin Sorunları Dizisi; 1994.
35. Bilgin S. Temel Beden Eğitimi ve Spor Alıştırmaları. İzmir: Medikal Yayınları; 1996.
36. <http://www.meb.gov.tr> Erişim Tarihi 22.011.2013
37. Güleç K. Bilgi Toplumu, Bilim ve Teknoloji Politikası ve Üniversitesi Sanayi İşbirliği. İşlevsel Dergisi. 1996; s-9-10.
38. MEB. Ders Kitapları ve Eğitim Araçları. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 2011.
39. Başoğlu B. Ankara İli Devlet Liselerinde Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunları Üzerine

- Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi; 1995.
40. Atasoy M. Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Mesleki Sorunlarının Araştırılması ve Çözüm Önerileri (Kırşehir Örneği). Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2001.
 41. Öztürk F. Toplumsal Boyutlarıyla Spor. Ankara: Bağırhan Yayınevi; 1998.
 42. Doğan O. Spor Psikolojisi. 2. Basım. Adana: Nobel Kitabevi; 2005.
 43. Demirel Ö, Seferoğlu S S, Yağcı E. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. 5. Baskı. Ankara : Pegem Yayınevi; 2004.
 44. Dönmezer İ. Eğitim Psikolojisi. İzmir : Can Ofset; 1996.
 45. Akkök F. Sınıf Yönetimi. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi; 1996.
 46. Ergen E. Spor Ahlakı ve Doping, Türk Alman Kültür Diyaloğunda Spor Ahlakı ve Felsefesine Yeni Yaklaşımlar Sempozyumu Bildirileri. İstanbul: Meva Matbaacılık ve Yayıncılık; 1993.
 47. Dolaşır Semiyha. Antrenörlük Etiği ve İlkeleri. 1. Baskı. Ankara : Gazi Kitabevi; 2006.
 48. Güneş A. Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. 2. Baskı. Ankara: Pegem Yayınları; 2002.
 49. Milli Eğitim Bakanlığı Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü: (MEBİMİM). Yöneticiler ve Beden Eğitimi Öğretmenleri Rehberi, Ankara: Hazar Reklam; 2002.
 50. İnan M. Kamu ve Özel Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin Hizmet Kalitesinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans .Adana: Çukurova Üniversitesi; 2009
 51. Doğu G. Türkiye Okul Sporları ve Yönetimi. AİB Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Der. 2001; 2.(2): 31-43.

52. Gümüş A. Şiddetin Nedenleri. Ankara: Eğitim Sen Yayınları;2006.
53. Ersoy A. Futbol'da Yöneticilerin Uyguladığı Ödül ve Cezanın Disiplin Açısından Değerlendirilmesi ve Başarıya Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi;1997.
54. Bacanlı H, Sosyal Beceri Eğitimi. Ankara :Nobel Yayın Dağıtım; 1999.
55. Dikmener A. Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçerideki Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi ;1997.
56. Bacanlı H. Sosyal Beceri Eğitimi.3.Basım Ankara: Asil Yayınları; 2008.
57. Yüksel G. Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı.1.Basım Ankara: Asil Yayın Dağıtım; 2004.
58. Şahin C. Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren Ve Geçirmeyen Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri. Doktora.,Ankara: Gazi Üniversitesi; 1999.
59. Palut B. Sosyal Gelişim ve Arkadaşlık İlişkileri. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları; 2003.
60. Kuzgun Y. Rehberlik ve Psikolojik Danışma. Ankara:ÖSYM Yayınları; 1997.
61. Can G. Çocuk Gelişimi Kuramları Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi.Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları; 2000.
62. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım; 2004.
63. Büyüköztürk Ş,Çakmak E, Akgün Ö E,Karadeniz Ş. Demirel F.Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem A Akademi; 2010.

64. Milli Eğitim İstatistikleri. Resmi İstatistikler: Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (2012-2013). <http://sgb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-istatistikleri-orgun-egitim-2012-2013/icerik/79>. 2013 Erişim Tarihi 10.12.2013
65. Öztürk Akçalar S. Ortopedik Engellilerin sosyalleşmesine Sporun Etkisi. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2007.
66. Özbey Ç. Çocuk Gelişiminde Yaşanan Sorunlar. İstanbul: İnkılap Kitabevi; 2006.
67. Çaha Ö. Spora Yaslanarak Nefes Alma. Ankara: Beta Yayınevi; 2000.
68. Küçük V, Koç H. Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. D.Ü. Sos. Bil. Der. 2003; 9: 436-447.
69. Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi. Ankara. Eylül Kitap ve Yayınevi; 2000.
70. İkizler C. Sporda Sosyal Bilimler. İstanbul Alfa Basım Dağıtım; 2000.
71. Çıngı H. Örnekleme Kuramı. Ankara: H.Ü. Fen Fakültesi Basımevi; 1994.
72. Erdoğan F, Bacanlı H. Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin (Messy) Türkçeye Uyarlanması. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi. 2003; 3(2)
73. Kalaycı Ş.. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Teknikler. Ankara: Asil Yayın Dağıtım; 2010
74. Duman S. Almanya'da Yaşayan 13-16 Yaşları Arasında Spor Yapan Ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerinin Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Karşılaştırılması. Doktora. Ankara: Gazi Üniversitesi, 2008.
75. Bayraktar C. Spor Yapan Öğrenciler İle Spor Yapmayan Öğrencilerin Uyum Ve Derslerdeki Başarı Düzeylerinin

- Karşılaştırılması. Doktora. İstanbul: Marmara Üniversitesi, 1999.
76. Arı R. Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları İle Bazı Özlük Niteliklerinin, Ben Durumlarına, Uygunluk ve Uyum Düzeylerine Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1984.
 77. Yıldırım S. Lisanslı olarak Takım Spor ve Bireysel Spor Yapan İle Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi; 2011
 78. Arslanoğlu C. Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kars İli Örneği). Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi; 2010.
 79. Balyan M. İlköğretim 2.Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Özyeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması. Doktora. İzmir : Ege Üniversitesi: 2009
 80. Soyer F, Can Y, Türkel Ç. İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyleri İle İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010; 1 (2), s.73-86
 81. Gülten H, Özbay G, Yaman M. Sporun Üniversite Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerine Etkisi Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 1997 : 95 -101
 82. Güçlü M, Yentür J. Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. VI,4,2008; 6 (4): 183-192

83. Türkel Ç. İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyleri İle Sosyal Uyum İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi.Yüksek Lisans. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, 2010
84. Kızıltan G. Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler.Yayınlanmamış Doktora Tezi.Ankara: Hacettepe Üniversitesi; 1984.
85. Tunçel M. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksek Okulu İle Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kişisel Ve Sosyal Uyum Düzeyleri. Yüksek Lisans. Ankara: Gazi Üniversitesi;2005

10.EKLER

Ek:1

T.C.
KIRŞEHİR VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı
13/11/2013
Konu: Vahit ÇİRİŞ'in Araştırma İzni

:24512418/605/3336108

.....MÜDÜRLÜĞÜNE

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Vahit ÇİRİŞ Okulumuzun 6.7.ve 8. Sınıf öğrencilerine yönelik " Spor Yapan ve yapmayan 6.7.ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması" konulu anket çalışması ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Mustafa ÇELİK
Müdür a.
Şube Müdürü

Ek:1

DAĞITIM:
İl Merkezindeki Ortaokul Müd.

Görevli El İmza
13 KASIM 2013
Atilla DİNÇER
Evrak Kayıt Görevlisi

K 15.11.2013
485

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 7830-96e6-3901-b84e-9b88 koda ile yapılabilir.

Terme Cad. 40200 Merkez/KIRŞEHİR
Elektronik Ağ:kirsehir.meb.gov.tr
E-posta: kirsehirnem@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Mustafa ÇELİK/ Şube Md.
Tel: (0 386)2135150-1530
Faks: (0 386) 213 10 05

Ek: 2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- **Cinsiyetiniz:** Kız Erkek
- **Sınıfınız:** 6.Sınıf 7. Sınıf 8.Sınıf
- **Okullararası spor yarışmalarında lisanslı olarak spor yaptınız mı?**
 Hayır Evet ise belirtiniz:.....
- **Okulunuzda spor tesisi varmı? (Futbol sahası, spor salonu gibi)**
 Evet Hayır
- **Babanızın Eğitim Durumu:** İlköğretim Ortaöğretim Lise Üniversite Lisans Üstü
- **Annenizin Eğitim Durumu:** İlköğretim Ortaöğretim Lise Üniversite Lisans Üstü
- **Ailenizin gelir düzeyini nasıl algılıyorsunuz?**
 500-1000 1001-1500 1501-2000 2001-2500
 2501-üstü
- Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?:.....

Ek:3

MATSON SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

<i>Her cümleyi dikkatle okuyarak sizin için hangi düzeyde bir anlam ifade ediyorsa bu durumu karşısındaki kutucuğun içine (X) işaretiyle lütfen belirtiniz.</i>	Bana hiç uygun değil	Bana pek uygun değil	Bana biraz uygun	Bana oldukça uygun	Bana tamamen uygun
1. İnsanları güldürürüm.					
2.İnsanları korkuturum veya bir kabadayı gibidavranırım.					
3. Kolayca sinirlenirim.					
4. Sık sık yakınırım ya da şikâyet ederim.					
5. Başka biri konuşurken konuşurum (konuşmasını keserim)					
6. Bana ait olmayan eşyaları izinsiz alırım ya da kullanırım.					
7. İnsanlarla konuşurken onların yüzüne bakarım.					
8. Birçok arkadaşım var.					
9.Öfkelendiğim zaman tokat atarım veya vururum					
10.İncinmiş bir arkadaşıma yardım ederim.					
11. Üzgün bir arkadaşımı neşelendiririm.					
12. Diğer çocuklara tehdit eder gibi bakarım.					
13. Bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenirim veya kıskanırım.					
14.Bir başkası iyi bir şey yaptığında mutlu olurum.					
15. Verdiğim sözleri tutmam(Sözümde durmam).					
16. İnsanlara hoş göründüklerini söylerim.					
17.İstediğim bir şeyi almak için yalan söylerim.					
18. İnsanları kızdırmak için onlara sataşırım.					
19. İnsanlara yaklaşıp bir sohbet başlatabilirim.					

20. Biri benim için bir şey yaptığında mutlu olurum ve teşekkür ederim.					
21. İnsanlarla konuşmaktan korkarım.					
22. İyi sır saklarım.					
23. Nasıl arkadaş edinileceğini bilirim.					
24. Bile bile diğerlerinin duygularını incitirim (diğer insanları üzmeye çalışırım).					
25. İnsanlarla dalga geçerim.					
26. Arkadaşlarımı savunurum.					
27. İnsanlar konuşurken onlara bakarım.					
28. Sahip olduklarımı başkalarıyla paylaşıyorum.					
29. Diğer insanlardan daha iyiymişim gibi davranırım.					
30. Duygularımı belli ederim.					
31. İnsanlar benimle uğraşmadığında bile, uğraştıklarını zannederim.					
32. İnsanların rahatsız edecek sesler çıkartırım (Geğirmek, burnumu çekmek gibi)					
33. Çok yüksek sesle konuşurum.					
34. İnsanlara isimleriyle hitap ederim.					
35. İnsanlara yardım teklif ederim.					
36. Başkalarıyla konuşurken sorular sorarım.					
37. Arkadaşlarımı sık sık görürüm.					
38. Yalnız başıma oynarım.					
39. Birini incittiğimde üzülürüm.					
40. Oyunlarda diğer çocuklara katılırım.					
41. Sık sık kavga ederim.					
42. Başkalarını kıskanırım.					
43. Benimle iyi geçinen insanlara, iyi davranırım.					
44. Başkalarına hal hatır sorarım.					
45. Başkalarının yanında haddinden fazla kalırım (Bu onları sıkar)					
46. Diğer insanların şakalarına ve anlattıkları komik					
47. Birileriyle şakalaşırken onları incitirim.					

11.TEŞEKKÜR

Araştırmamın her aşamasında görüşleri, önerileri ve eleştirileriyle beni yönlendiren, katkı ve yardımlarını yer ve mekan gözetmeksizin hiçbir zaman esirgemeyen, desteğini hep hissettiren danışman hocam, Sayın Yrd. Doç. Dr. Tekin ÇOLAKOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bana her fırsatta destek olan, katkı ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen, analiz, yorum ve düzeltmeler ile katkı sağlayıp çalışmalarım için moral veren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Adem TAŞDEMİR'e, Dr. Tezcan KARTAL'a, arkadaşlarım Öğretmen Turan BAŞKONUŞ'a Öğretmen Ahmet SİPAHİ'ye, Ahmet YALÇINKAYA'ya, Serkan Can AKBULUT'a ve FATİH YILDIRIM'a teşekkür ederim.

Araştırmanın gerçekleştirilme sürecinde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Dr. Murat ATASOY'a Yrd. Doç. Dr. Kazım KAYA'ya, Yrd. Doç. Dr. Ebru Olcay YÜCEL KARABULUT'a, Öğretim Görevlisi Mustafa TUNÇEL'e ve Öğretim Görevlisi Özgür ERBEK'e teşekkür ederim.

Beni yetiştirip bu günlere getiren aileme, Yüksek Lisans eğitimim süresince her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen, sevgili eşim Mehtap'a ve sevgisi ile daha çok çalışmam ve başarılı olmam için hayatıma anlam veren kızım Ecem Amine'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Vahit ÇİRİŞ
Kırşehir 2013

12.ÖZGEÇMİŞ

ADI : Vahit

SOYADI : ÇİRİŞ

DOĞUM YERİ VE TARİHİ: Kahramanmaraş – 10.07.1979

EĞİTİM DURUMU :

TARİH	OKUL TÜRÜ	OKUL
2010	Lisans	Gazi Üniversitesi
2004	Önlisans	S.D.Ü.Bucak H.Tolunay M.Y.O
1999	Lise	K.Maraş İmam – Hatip Lisesi
1995	Ortaokul	K.Maraş İmam – Hatip Ortaokulu
1992	İlkokul	Dereboğazı Köyü İlkokulu

YABANCI DİL: İngilizce